

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 28. OKTOBER 1983

ŠTEV. 43 (2146)

Stotisoči na mirovnem pohodu:

Proč z novimi raketami!

Evropa ne potrebuje jedrskega orožja!

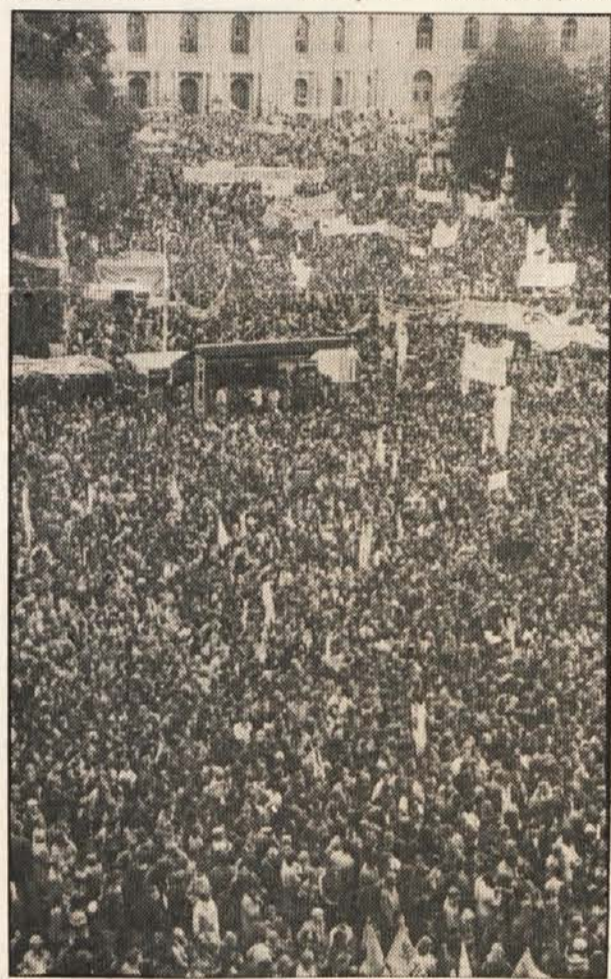
Hladen jesenski dan je bil, ko so se zadnje soboto zbirali ob štirih velikih dunajskih kolodvorih predvsem mladi ljudje iz vse Avstrije, da bi manifestirali svoj odločen protest proti postavitvi novih jedrskih raket v zahodni Evropi in sploh za razorožitev Evrope in sveta. Okoli stotisoč mirovnih pohodnikov je popoldne napolnilo veliki trg med dunajsko mestno hišo in Burgtheatrom, kjer se je razvila nad 4 ure trajajoča mirovna manifestacija. Stotisoč ljudi iz vseh krajev Avstrije je prišlo na Dunaj, stotisoč v Avstriji, kjer ni tujih vojakov, kjer ne bodo namestili jedrskih raket, v deželi, ki naj bi bila trajno nevtralna! Ta mogočna manifestacija, ki je bila večja od lanske, je izraz največjega množičnega gibanja v Avstriji po drugi svetovni vojni in je pokazalo veliko politično zrelost, saj je kljub velikim ideološkim razlikam potekala zelo enotno in se odločno postavila tako proti namestitvi novih raket, kot sploh proti oboroževanju predvsem obeh velikih vojaških blokov.

MILIJONSKÉ MANIFESTACIJE PO VSEJ EVROPI

Tudi druge države zahodne Evrope so te dni doživele množične proteste proti oboroževalni tekmi, ki se koncentrirajo na Evropo. Skoraj milijon in pol ljudi se je udeležilo mirovnih manifestacij v Zvezni republiki Nemčiji, kjer namerava NATO namestiti največ jedrskih raket. V Bonnu, kjer je spregovoril tudi predsednik SPD Brandt, se je zbralo okoli pol milijona ljudi, zelo odmevala pa je tudi „najdaljša demonstracija sveta“: človeška veriga 200.000 ljudi na 108 km dolgi progi med poveljstvom ameriških vojaških sil za Evropo v Stuttgartu do ameriške vojašnice Wiley v Neu-Ulmu. Do mirovnih demonstracij je te dni prišlo v 1 državah Evrope in Amerike. Tudi po ulicah Kopra je prišlo do mirovnega pohoda, ki se ga je udeležilo nad 1000 mladih iz vse Slovenije.

Resnost in zaskrbljenost nad nevarnim razvojem v svetu in optimizem ter fantazija ljudi so se zrcalile v nepreglednem morju transparentov, tabel, majic in letakov. Protestirali so gorski kmetje iz Salzburga, železarski delavci iz Donawitza, ženske iz Dunaja in drugod, študentje, znanstveniki, brezposelni, pripadniki manjšin in drugih narodnosti, stari in mladi. Poleg najštevilčnejših gesel proti postavitvi novih raket in oboroževanju v Za-

hodu in Vzhodu, za razoboroženo Evropo, smo videli tudi nekaj na-

Nepregledna množica med dunajsko mestno hišo in Burgtheatrom

pisov, ki so bili ali na vzhodnem ali zahodnem očesu blokirani — slepi. Kljub vsej različnosti pa je mirna mirovna demonstracija bila zelo enotna. Najboljši dokaz za to je bila velika manifestacija pred dunajsko mestno hišo, kjer so nastopili številni vidni avstrijski umetniki, spregovorili pa so tudi govorniki vseh vključenih odborov mirovnega gibanja.

ENOTNOST KLJUB RAZLIKAM

Kot prvi po alfabetu je spregovoril Walter Baier (KPA), ki je ožigalsal predvsem postavitev ameriških raket in „naknadno“ oboroževanje NATO ter pozval vse ljudi, naj vzamejo usodo v lastne roke. Hedwig Gründler, predsednica dunajskega katoliškega ženskega gibanja, je zahtevala preusmeritev vojaške industrije za miro-

ljubne namene, in govorila o ženah, ki morajo v vsakdanjem življenju napraviti mnogo izkušenj z nasiljem in zatiranjem ter zato najbolj vedo, da je pravica močnejšega največja krivica. Vmes je Fritz Müller dvignil svoj glas proti atomski vojni, znana dunajska skupina „Erste Allgemeine Verunsicherung“ pa je pevsko in igralsko parodirala odgovornost obeh supersil za nastalo vojaško napetost v svetu. Zastopnik socialističnih borcev za

(Dalje na 8. strani)

„DOBER VEČER, SOSEDI!“

Mir v lastni hiši

je predpogoj za mir na svetu

Tudi letos so številna slovenska prosvetna društva pripravila ob avstrijskem državnem prazniku zdaj že tradicionalne prireditve pod naslovom „Dober večer, soseči — Guten Abend, Nachbar“. S svojim dvojezičnim značajem in ob sodelovanju kulturnih skupin obeh narodov so te prireditve izraz naše iskrene želje po sožitju in enakopravnem sodelovanju, ker se zavedamo, da je o tem samo govoriti vsekakor premalo — od želje moramo preiti k dejanju. V kolikor je to že uspelo, pomeni brez dvoma koristen prispevek k potrebnemu zmanjšanju vladajočega nezaupanja in k odstranjanju že vedno obstoječih pregrad. Da bo to postopoma uspevalo v čedalje širšem okviru, pa mora biti naša skupna skrb, kajti vedeti moramo, da bomo k ohranitvi in utrditvi miru v širnem svetu prispevali le tedaj, če bomo najprej vzpostavili mir v domači hiši.

O posameznih prireditvah poročamo v notranjosti današnje številke.

NAROČILO PADLIH ZA SVOBODO:

Preprečimo novo vojno in zagotovimo mir v svetu!

Poleg že obveznih pohodov v naravo so bile ob državnem prazniku tudi razne spominske svečanosti, na katerih so se spominjali žrtev za svobodo Avstrije. V tem okviru je bila tudi zaprisega vojakov v nekdanjem koncentracijskem taborišču Mauthausen, kjer sta zvezni predsednik Kirchschräger in obrambni minister Frischenschlager spomnila na dobo nacističnega nasilja ter poudarila, da moramo storiti vse, da ne bi več prišlo do takega ponižanja človekovega dostojanstva.

Na tradicionalni spominski svečanosti na celovškem pokopališču so se spet zbrali številni predstavniki borbovskih organizacij in združenj žrtev fašizma. Položili so vence ob spomenik žrtvam za svobodo Avstrije ter se v kratkih nagovorih spomnili časov, ko je zločinski nacizem umoril na milijone nedolžnih ljudi. Poudarili pa so tudi, da je njihova smrt za nas opomin in obveza, da nadaljujemo boj za svobodo, pravico

in mir. V imenu Zveze slovenskih organizacij, Zveze koroških partizanov in Zveze slovenskih izseljencev je spregovoril dr. Franci Zwitter, ki je dejal, da se svečanosti ne udeležujemo samo zato, da opozorimo tudi na naš doprinos v borbi za osvoboditev Avstrije, temveč predvsem zato, da se v hvalečnosti in spoštovanju poklonimo spominu tistih, ki so dali svoja življenja, da lahko mi živimo v miru in svobodi. Opozoril pa je tudi na današnji položaj, ko grozi spet vojna, ko se množijo grožnje z novim jedrskim orožjem, ko velike sile brez sramu napadajo in zasedajo neodvisne države, ko teroristične sile uničujejo človeška življenja ter s krvjo in dinamitom teptajo človekovo dostojanstvo in ko doživljamo ponovna neonacistična izzivanja. Ta čas zahteva budnost in solidarnost vseh ljudi preko strankarskih in svetovno-nazorskih, pa tudi preko nacionalnih pregrad.

PREBERITE

- Manjšina občuti posledice omejevalnih ukrepov na meji str. 2
- Državni proračun za leto 1984 str. 2
- Prireditve ob državnem prazniku str. 3
- Dogodki iz domačih krajev str. 4
- Osrednje srečanje ob 90-letnici rojstva Prežihovega Voranca str. 5
- Šport: SAK in Sele neodločeno, Šmihel poražen str. 8

Ceprav slišimo dan za dnem poročila, da denarja povsod primanjkuje, da nastajajo tu in tam večje in manjše izgube, nekateri vedno spet trdijo, da je to pač splošen pojav krize. Nihče pa ne ve, kako se je temu pojavu treba zoperstaviti. Tu in tam povzroča primanjkljaje tudi neodgovorno ravnanje posameznikov.

Danes radi pravimo, da se že splošno pozna, da razmere niso več tako dobre, kot so bile prejšnja leta; toda obenem si želimo, da bi le še tako ostalo, da ne bi postalo še slabše. Vendar se moramo pri tem zavedati, da se bomo krizi lahko uspešno zoperstavili le z varčevanjem povsod in z vsem.

V naše domove prihajajo dan za dnem letaki, ki vabijo k vlaganju denarja pri različnih bankah. Tudi Posojilnice vabijo naše rojake. Že pred več kot 110 leti so naši predniki postavili temelje našim kreditnim zadrugam. Danes

pogosto slišimo in beremo o otvarjanju novih poslovnih prostorov Posojilnic; o občnih zborih, kjer podajajo poročila o uspešnem poslovanju; o visokih jubile-

lahko hišna banka vsakega, ki hoče z njo sodelovati. Posojilnice pa po svoji zmogljivosti podpirajo tudi kulturna in športna društva, pevске zборе in druge dejavnosti, ker se zavedajo, da je pomoč potrebna — kajti vse to je naše. Ko v tednu varčevanja vabi domača Posojilnica, se vsi zavedamo, da je to naša domača banka. Zakaj bi nosili prihranjeni denar v druge banke, zakaj ga ne bi zaupali našim Posojilnicam! Ko govorimo o akcijski enotnosti in o gospodarski neodvisnosti, se zavedajmo tudi dolžnosti, da skupno podpremo naše zadrugištvo. V tednu varčevanja imamo priložnost, da našim

Teden varčevanja Posojilnice vabijo!

jih, ki pričajo o dolgoletnih izkušnjah naših kreditnih zadrug. Zveza in Posojilnice imajo danes moderne, sodobno urejene poslovne hiše in lahko nudijo vsakomur v vsakem primeru svoje usluge. Posojilnice danes niso več samo kmečke hranilnice, saj so široko paleto uslug prikrojile strukturi naših vojakov. Vsaka Posojilnica je danes lahko hišna banka kmeta, delavca, podjetnika, uradnika, namješčenca, učitelja, profesorja, je

zadrugišnim delavcem dokažemo ne samo solidarnost, temveč tudi podporo s tem, da jim zaupamo denar. Naše Posojilnice nimajo možnosti pobirati hranilne vloge otrok v šolah, ker imajo ta monopol druge banke. Zato priporočamo staršem, da v tednu varčevanja peljejo svoje otroke tudi v Posojilnico, da jih že v mladih letih seznanijo z našim zadrugištvom in jih navadijo vlagati svoje prihranke tudi v hranilnikih naših Posojilnic.

Ko bomo po končanem tednu varčevanja slišali morda razne rekdorne podatke posameznih bank, se vprašajmo, koliko smo mi k temu doprinesli. Predvsem pa poglejmo kakšen uspeh so imele naše Posojilnice in se vprašajmo, kakšen je bil tam naš doprinos. Zato obiščimo v tednu varčevanja naše Posojilnice!

Joško Nachbar

Državni proračun za leto 1984

bo najbolj obremenil revnejše sloje

Prvič, odkar v Avstriji vlada koalicijska vlada socialistov in svobodnjakov, je zdaj možno podrobneje videti, kako si stranki, ki zastopata precej različna stališča glede socialne, gospodarske in družbenopolitične poti, pravzaprav predstavljata skupno reševanje vseh teh vprašanj. To možnost nudi namreč osnutek državnega proračuna za leto 1984, ki ga je finančni minister Salcher prejšnji teden predložil parlamentu v razpravo in odobritev.

Ta osnutek predvideva za leto 1984 skupne izdatke v višini 436,5 milijarde šilingov ter dohodke v višini 341,9 milijarde šilingov, tako da bi primanjkljaj znašal 94,6 milijarde šilingov. Na prvi pogled je torej slika državnega gospodarjenja za prihodnje leto dosti boljša od letošnje, ko je primanjkljaj v

državnem proračunu od predvidenih 74 milijard poskočil na 99 milijard šilingov. Vendar je pri tem treba upoštevati dvoje: najprej to, ali bo v prihodnjem letu res uspelo ostati v mejah načrtovanega primanjkljaja, in potem zlasti to, kako in na čigav račun namerava finančni minister „pritisniti“ primanjkljaj na omenjenih 94,6 milijarde, ko bi sicer po vseh predvidevanjih in računih daleč presegel „magično črto“ sto milijard šilingov.

Na prvo vprašanje bo dokončno odgovoril šele razvoj v prihodnjem letu, ko se bo pokazalo, ali so bila predvidevanja res — kakor v pristojnih krogih zatrjujejo — bolj realistična kot v zadnjih dveh letih, ko je dejanski primanjkljaj bistveno prerasel vse vnaprejšnje račune: v letu 1982 je namreč poskočil od predvidenih 59 na dejanskih 72 mi-

lijard šilingov, v tekočem letu pa bo, kakor zdaj že splošno priznavajo, namesto napovedanih 74 milijard dosegel že skrajno kritično mejo 99 milijard šilingov.

V luči tega skokovitega naraščanja primanjkljaja je seveda malo verjetno, da bi bil tozadevni razvoj v prihodnjem letu ugodnejši. Zato sta se vlada in njen finančni minister odločila za vrsto ukrepov — splošno znani kot „sveženj obremenitev“ — s katerimi nameravata dosedanja eksplozijo vsaj nekoliko zavreti. Ravno pri teh ukrepih pa postaja očitna usmerjenost politike, ki jo zastopa sedanja vladna koalicija.

Obremenitve, s katerimi moramo računati v prihodnjem letu, bodo namreč najbolj prizadele tiste sloje prebivalstva, ki že doslej niso živeli v izobilju. Predvsem bo občutno zvišan prometni davek oz. davek na večjo vrednost, kar pomeni podražitev na vseh koncih in krajih. Prav tako bodo zvišane razne pristojbine, podražile se bodo tarife pri pošti in železnici, povišani bodo prispevki v socialnem zavarovanju, kjer pa bodo hkrati skržene posamezne storitve, uveden bo davek na obresti od hranilnih vlog itd. itd. Po drugi strani pa bodo z namenom ohranitve delovnih mest dobili podjetniki nadaljnje subvencije in podpore, katerih nameravani učinek je vendar precej vprašljiv, če upoštevamo, da vsaka racionalizacija navadno pomeni tudi zmanjšanje števila potrebnih delavcev — ko torej boj za delovna mesta lahko vodi le še v večjo brezposelnost.

Ravno preveč socialne zavesti proračun za prihodnje leto torej res ne izžareva in je zato iz delavskih vrst slišati zelo kritične glasove na račun takšne politike. To se je dogajalo na nedavnem kongresu avstrijske sindikalne zveze; do izraza je prišlo to na kongresu ÖVP, kjer je bila kritika seveda še stopnjevana z vidika opozicijske stranke; nepreslišni pa so ti glasovi tudi na sedanjem kongresu SPÖ, ki trenutno zaseda na Dunaju in ki privlačuje zanimanje še zaradi tega, ker se na njem formalno zaključuje „era Kreisky“.

padniki slovenske manjšine občutimo, da smo z uvedbo pologa nekaj pomembnega izgubili. Predvsem nam je zmanjkal občutek tesne povezanosti z matično. Občutimo tudi ohladitev širše jugoslovanske skupnosti za naš položaj, za naše potrebe in počutje, kar nas ne more bodriti v boju za našo enakopravnost in v naporih, da z lastno dejavnostjo na vseh področjih ohranjamo zavest o pripadnosti slovenskemu narodu.

Predsednik Race ugotavlja, kako se je v povojni dobi le počasi in s težavo začelo razvijati sodelovanje ob italijansko-jugoslovanski meji. V zadnjih letih je to sodelovanje zabeležilo pomembne uspehe ter je prispevalo k temu, da je bilo govora o najbolj odprti meji med državami z različno družbeno ureditvijo. Ravno v to dobo uspešnega razvoja vsestranskega sodelovanja pa je posegel dekret o pologu, ki je povzročil gospodarsko in politično škodo obmejnemu sodelovanju in širšim odnosom med sosednjima državama.

Ta škoda se ne nazadnje zrcali tudi v podatkih o prehodih čez mejo: v prvem polletju 1983 je bil osebni promet manjši kar za 48%; na Tržaškem je število prehodov jugoslovanskih državljanov manjše za 67% in število prehodov italijanskih državljanov za 24 do 30%, podobne ugotovitve pa veljajo tudi za goriško in videmsko pokrajino.

Znanstveniki o gradiščanskih Hrvatih

O vprašanjih gradiščanskih Hrvatov so razpravljali znanstveniki iz Dunaja, Zagreba, Budimpešte in Gradiščanske na trodnevnem znanstvenem srečanju „Symposium Croaticor II“, ki ga je ob 450-letnici naselitve gradiščanskih Hrvatov in ob 35. letnici svojega obstoja organiziral Hrvatski akademski klub na Dunaju. V 25 referatih so znanstveniki obravnavali predvsem vprašanja literature in pismenstva, šolstva, pravne in trenutne dejanske situacije gradiščanskih Hrvatov.

Simpozij, ki se je začel minulo nedeljo in se je končal v torek zvečer, je otvoril zastopnik avstrijskega zunanjega ministra Lanca, poslanik dr. Helmut Türk, ki je med številnimi častnimi gosti pozdravil tudi jugoslovanskega ambasadorja Milorada Pešiča. Zbornik predavanj simpozija bo v teku prihodnjega leta izdal Hrvaški akademski klub.

Obširnejše poročilo o drugem hrvaškem simpoziju bomo objavili v prihodnji številki Slovenskega vestnika.

Sindikati treh dežel

so razpravljali o sodelovanju in poudarili pri tem vlogo manjšin

Predstavniki sindikatov Furlanije-Juljske krajine, Koroške in Slovenije so se prejšnji teden sestali v Ljubljani na srečanju, ki je potekalo pod naslovom „Sindikati-delo-napredek“. Delegacije posameznih dežel so vodili Giannino Padovan, Erwin Frühbauer in Marjan Orožen.

Kakor pove že naslov tega srečanja, je bila v središču razprav seveda problematika današnjega težavnega gospodarskega položaja v svetu in posebej v treh deželah. Šlo je za vprašanje, kako v teh razmerah zagotoviti delavcem delo in primerno plačilo; še posebej za vlogo sindikatov pri reševanju družbenoekonomskih problemov. Pri tem so ugotovili, da gre kljub različnim družbenim ureditvam v veliki meri za podobna in celo enaka vprašanja, ki jih je zato tudi skupno treba reševati.

Ob zaključku svojega posveta so predstavniki sindikatov treh dežel objavili skupno izjavo, v kateri so poudarili, da takšna srečanja spodbujajo dobrososedske odnose. Izrekli so prepričanje, da je v današnjem času

nujno potrebno sodelovanje na vseh ravneh in področjih. Bili so mnenja, da pomembno in dragoceno prednost pri tem pomenijo narodne manjšine in da bi zato morali bolj izkoristiti prednosti, ki jih nudi obstoj le-teh (vendar nam ni znano, da bi bili pri srečanju udeleženi tudi predstavniki manjšin).

Drugo težišče, ki so mu dali poudarek v zaključni izjavi, je vprašanje ogrožanja miru. Poudarili so, da nesmiselna tekma v oboroževanju vzbuja skrajno ogorčenje in zaskrbljenost; zato se sindikati vseh treh dežel pridružujejo borbi za razorožitve, mir in napredek. Posebej so se izrekli za vzpostavitev brezatomske cone v srednji Evropi ter se dogovorili za skupno mirovno manifestacijo, ki naj bi jo ob sodelovanju sindikatov treh dežel pripravila Zveza sindikatov Slovenije.

Končno so bili mnenja, da bi bilo k vsakoletnim srečanjem predstavnikov sindikalnih organizacij treh dežel treba pritegniti tudi predstavnike sindikatov drugih dežel, ki so povezane v delovni skupnosti Alpe-Jadran. Sklenili so, da bo prihodnje leto takšno srečanje v Furlaniji-Juljski krajini.

Da mi lahko uživamo, morajo drugi gladovati

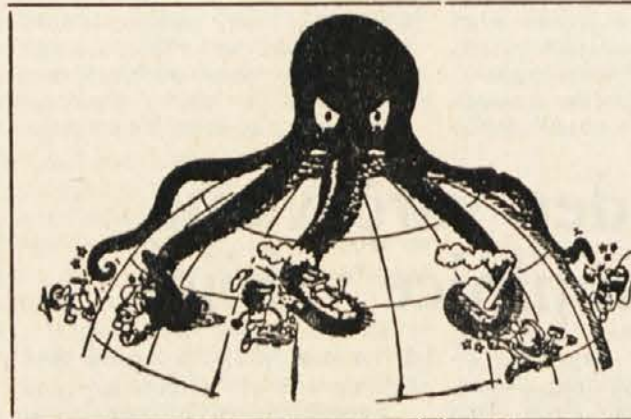
Prepad med industrijskimi državami in deželami v razvoju še narašča

Če napelje pogovor na probleme, ki jih imajo dežele v razvoju (nerazvitost, lakota, revščina, socialni in politični nemiri), potem se krivda rada išče pri prebivalstvu teh dežel samem (saj so nam znani predsodki, kot: Indijci in Afričani so leni, prebivalci Latinske Amerike so bojevitni in agresivni ipd.), ali pa v naravnih katastrofah, kot so suša, potresi, poplave itd. Nereditko v tej zvezi pojemo hvalospesve naši radodarnosti — razvojni pomoči s strani industrijskih dežel. Imamo se za „dobre gospodarje“, ki iz svojega s pridom prisluženega izobilja dajejo drobtinice tistim, ki so zapostavljeni, ki so po „usodi“ — tako radi se izgovarjamo nanjo — rojeni v enem izmed revnejših predelov sveta.

Ob tem nas seveda pretrese, če poslušamo strokovnjake, ki pravijo, da je na svetu toliko surovin in blaga, da bi prebivalstvo celega sveta lahko živel v zadovoljstvu, da bi lahko zadostili vsem potrebam človeštva. To dejstvo povzroča potem slab občutek v prenapolnjenem trebuhu.

Ko pa si ogledamo dejanske razmere po svetu ter vidimo razvoj svetovnega gospodarstva, potem

opazimo, da prepada med bogatimi in revnimi deželami stalno narašča. Socialne razlike pa ugotovimo tudi znotraj posameznih dežel — med bogatim slojem prebivalstva in revnejšim ljudstvom. Ta pojav nam je znan tudi v Avstriji.

Kakor polip izjemajo bogate industrijske države prebivalce

Izmed značilnosti, ki karakterizirajo omenjeni prepada med industrijskimi državami in deželami v razvoju, bi tukaj navedla samo dva: — Industrijske države porabijo sedem osmin vsega bogastva (energetskih virov, kot so premog, olje, elektrika, pa tudi naravnih surovin, gnojil itd.), medtem ko morata dve tretjini svetovnega prebivalstva v

deželah v razvoju (Aziji, Afriki, Latinski Ameriki) izhajati z eno osmino — čeprav na svojih tleh pridelajo več kot polovico vseh naravnih dobrin sveta.

— Američan porabi dvakrat toliko energije kot Nemec, trikrat toliko

ko kot Avstrijec, 60-krat več kot Indijec, 160-krat več kot prebivalec Tanzanije in celo 1100-krat več kot prebivalec dežele Ruanda (Vzhodna Afrika).

Ob teh podatkih pa se že odpira tudi druga stran te problematike. Če bi poraba v deželah v razvoju dosegla raven porabe v Ameriki, potem bi bile posledice iz ekolo-

škega vidika katastrofalne, okolje bi bilo uničeno. Vidimo torej, da posledica industrijskega razvoja ni samo višja življenjska raven — treba je videti tudi drugo plat medalje: na primer pojav takoiimenovane kislega dežja, ki uničuje naše gozdove, s tem pa tudi ekološko ravnotežje in življenjsko kvaliteto.

Razvoj in blagostanje pri nas v razvitih deželah povzročata nerazvitost v deželah tretjega sveta. To pomeni, da morajo drugi gladovati, da si mi lahko ohranimo naš življenjski standard. Iz dežel v razvoju uvažamo ribjo moko, sojo, orehe in podobne pridelke, da z njimi pitamo žirino in pridelamo čim več mesa; s tem pa uvažamo pridelke — in pred tem dejstvom radi zapiramo oči — ki so življenjsko potrebni za prebivalce teh dežel.

Vse kaže, da se bo prepada med bogatimi in revnimi deželami zmanjšal le tedaj, če se bodo industrijske države začele omejevati, ne pa s tem, da prepuščamo deželam tretjega sveta drobtinice, ki so nam padle z mize, se pravi preostanke našega izobilja.

Štefka Vavti

Arhivski sporazum

še vedno ni izpolnjen

Z večdnevним zasedanjem in podpisom sporazuma o vprašanjih, o katerih so dosegli soglasje, je mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija za uresničitev arhivskega sporazuma „počastila“ 60-letnico podpisa tega sporazuma in 25-letnico sklenitve dodatnega protokola o izročitvi gradiva in vrnitvi kulturnih dobrin iz druge svetovne vojne.

Pri teh sporazumih gre za različne zgodovinske fonde, ki so nastali v preteklosti, nadalje za arhivske in administrativne dokumente iz zadnjih desetletij avstroogrške monarhije, pa tudi za kulturne dobrine, ki so jih med drugo svetovno vojno prenesli iz Jugoslavije v Avstrijo.

Teh obveznosti Avstrija kljub sporazumu in dodatnemu protokolu še vedno ni izpolnila v celoti. Nekaj tega gradiva je bilo jugoslovanski delegaciji izročena pred sedanjim zasedanjem, o ostalem gradivu pa bodo izvedenci nadaljevali delo do prihodnjega zasedanja, ki naj bi bilo sredi prihodnjega leta.

Prireditve „Dober večer, sosed“

naš doprinos k odprtemu, trajnemu dialogu

„Dne 26. oktobra 1955 je avstrijski parlament sprejel sklep o trajni nevtralnosti republike Avstrije. Ta odločitev in podpis državne pogodbe istega leta sta temelja naše države, ki omogočata pot v uspešno in mirno bodočnost vsem državljanom, tako nemškogovoreči večini, kot tudi vsem narodnim manjšinam. Kaj naj je torej za 26. oktober bolj primerno, kot ravno srečanje pod geslom „Dober večer sosed — Guten Abend Nachbar.“

Tako je dejal na boroveljski prireditvi slavnostni govornik dipl. inž. Kristijan Ogris, ki je nadaljeval:

„Tu se srečavamo, pogovarjamo, izmenjavamo različna stališča, pa tudi ne zakrivamo konfliktov. Razgovor je še zmeraj potreben pri reševanju družbenih problemov; teh pa se poraja v sožitju dveh narodov kar precej. Nočem jih naštevati v podrobnostih, politiki imajo nalogo, da jih točno formulirajo. Kljub temu pa ne moremo mimo dejstva, da ima taka prireditve tudi politični značaj. Skupno nastopanje slovenskih in nemških zborov ima na Koroškem vedno tudi politični namen, namreč zmanjšati predsodke in nezaupanje. In samo z aktivnim delovanjem se da to doseči, lepe besede brez konkretnega ozadja ostanejo praz. Besede, niso učinkovite. Politični značaj takih prireditev pa se jasno vidi tudi v dejstvu, da ni kulture brez jezika in ni jezika brez ustrezne šolske in predšolske izobrazbe.

V zvezi z manjšinskim vprašanjem pogosto čujemo mnenje, integracija da, asimilacija ne. Priznavamo se k temu, vendar sta za uresničitev tega gesla potrebna dva: večinski narod, ki je pripravljen koga integrirati in manjšina, ki ima samozavesti dovolj, da ne podleže asimilacijskemu pritisku. Zato smatramo današnjo prireditve tudi kot naš doprinos k odprtemu, trajnemu dialogu med obema narodoma na Koroškem.“

Govornik je povedal, da so prireditelji kot že lansko leto tudi tokrat povabili k sodelovanju tudi nemške boroveljske zbornice, ki pa se temu vabilu žal niso odzvali. „Iskreno to obžalujemo, ne da bi hoteli razmišljati o razlogih. Zavedamo se namreč težav, s katerimi se srečavamo danes in se bomo tudi v bodočnosti na tej naši skupni poti. Nekaj pa lahko že danes povemo: tudi prihodnje leto bomo pripravili podobno prireditve in že danes vabimo k sodelovanju tudi omenjene zbornice iz boroveljske občine.“

Tov. Ogris je opozoril, da istega dne po celi Evropi množično demonstrirajo za razorožitev na vzhodu in zapadu, proti novemu atomskemu orožju, ki nas vse ogroža, za miroljuben svet. „Strinjamo se z njimi, ker tudi naša prireditve je mirovna prireditve, pospešuje naj mir in soglasje med dvema narodoma. Zavedamo se različnih razsežnosti problemov, toda mir v lastni hiši je vedno tudi predpogoj za mir na svetu. V tem smislu smatramo to prireditve kot naš doprinos k mirovnim prizadevanjem po vsej Evropi. Ta prireditve naj bo signal: nehajmo z narodno nestrpnostjo, skupno in vzajemno oblikujemo našo bodočnost. Pozivamo vse, dajmo mnogo takih signalov, tudi s strani močnejšega. Navada, predsodki, upravičeno in neupravičeno nezaupanje naj nas ne ovirajo na tej poti! Družbeni odnosi se razvijajo naprej in so ogledalo demokratične zrelosti vsake države. Prispevajmo vsak svoje kar se da k dobremu ugledu republike Avstrije doma in v svetu.“

Polna mestna dvorana v Borovljah, kjer so se zbrali občani obeh narodnosti in številni obiskovalci tudi iz sosednjih krajev, je bila res primeren okvir prireditvi, s katero sta Slovenski prosvetni društvi „Borovlje“ in „Vrtača“ minulo soboto zvečer prispevali svoj delež k proslavljanju letošnjega državnega praznika Avstrije. Po vsebini in poteku pa je bila prireditve tudi živa manifestacija mostu med obema narodoma v deželi — doprinos k odprtemu, trajnemu dialogu, k sporazumevanju in mirnemu sožitju.

Te misli je poudaril predsednik SPD „Borovlje“ Melchior Verdel, ko je uvodoma izrekel dobrodošlico ude-

To, kar so izpovedali govorniki, pa je takorekoč „v dejanjih“ demonstriral bogati kulturni spored, ki so ga oblikovali: ansambel „Drava“ pod vodstvom Romana Verdela, pevska skupina SPD „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka (mag. Mirko Laussegger), „Lindwurmquintett“ iz Celovca (Josef Oberdorfer), mladinski zbor Borovlje (Lidija Oraž), „Doppelsextett“ iz Vrbe (dir. Hans Kraschl) in moški zbor SPD „Borovlje“ (Roman Verdel), medtem ko sta za povezavo v obeh jezikih skrbeli Sonja Ban in mag. Simon Čertov.

Ne želimo vrednotiti in ocenjevati posameznih skupin in prispevkov,

Domačini in gostje so z mednarodnim sporedom demonstrirali sožitje med narodi

ležencem, med katerimi je posebej pozdravil častne goste: avstrijskega konzula v Ljubljani Cirila Sterna in kulturnega atašeja pri avstrijskem poslaništvu v Beogradu dr. Zdravka Inzka, generalnega konzula SFRJ v Celovcu Marka Kržišnika, župana direktorja Antona Woschitza z odborniki mestne občine Borovlje, deželno-zborsko poslanko Dorotejo Thullmann, bilčovskega župana Hanzija Ogrisa ter predstavnike slovenskih narodnopolitičnih in kulturnih organizacij.

Tudi župan Woschitz, ki se je domačemu prosvetnemu društvu posebej zahvalil za organizacijo take prireditve, je v obeh deželnih jezikih naglasil potrebo po sožitju in sporazumevanju. Dejal je, da je premalo o tem samo govoriti, treba je to uresničevati s tem, da večina in manjšina sodelujeta brez medsebojnega pogojevanja, v duhu gesla: Ne drug proti drugemu, temveč skupno. Obširno pa je o namenu in vsebini prireditve spregovoril slavnostni govornik dipl. inž. Kristijan Ogris, katerega preudarna izvajanja objavljamo na posebnem mestu.

„Sila ni sredstvo za uveljavljanje kulture“

Med krajevna prosvetna društva, ki so se letos vključila v niz prireditev z že tradicionalnim naslovom „Dober večer, sosed“, je bilo tudi Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu. Na prireditve, ki je namenjena avstrijskemu državnemu prazniku, so šentjakobski prosvetaši vabili minulo nedeljo v tamošnji kulturni dom.

Že uvodoma lahko ugotovimo, da je prireditve povsem uspela. Odziv s strani publike je bil presenetljivo velik, saj je le-ta dvorano kulturnega doma povsem napolnila. To pa je za organizatorja prireditve dobro spričevalo, namreč, da je SPD „Rož“ kot slovensko prosvetno društvo v šentjakobski občini zelo pomemben činitelj. S tem so šentjakobčani ponovno izpričali, kakšen odnos imajo do avstrijskega državnega praznika, kako si konkretno predstavljajo sožitje obeh narodov v občini — da slovenska narodna skupnost nikakor nima namena se odpovedati svojih

pravic, zagotovljenih v mednarodnem dokumentu. Zato je nedeljska prireditve v Šentjakobu bila brez dvoma lep primer, kako je enako-

Pesnika Scharf in Stimpfl — odločna zagovornika enakopravnosti in mirnega sožitja

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Kultura in politika

V sredo, dne 5. oktobra je bil v Celovcu ustanovni občni zbor „Koroške družbe za kulturno politiko“ (Kärntner Gesellschaft für Kulturpolitik). Ta socialistično nastrojena družba ima namen, da

- obravnava v teoriji in praksi območja kulturne, rekreacijske in izobraževalne politike,
- da goji avstrijsko kulturo,
- da pospešuje avstrijsko umetnost in znanost ter avstrijski šport kakor tudi njihove nosilce,
- da pripravlja kulturno politične koncepte, ki naj bi prispevali k reševanju aktualnih kot tudi načelnih problemov avstrijske kulturne politike,
- da daje splošne iniciative na kulturnopolitičnem področju, tudi v sodelovanju z gremiji, ki so pristojni za predlaganje in sklepanje,
- da zbira demokratične moči v krogu umetnosti, znanosti in športa.

Vedno znova in tudi ob ustanovitvi te družbe je bila slišati zahteva, da naj bi bila kultura apolitična, da se naj ne bi vmešavala v politiko, in tudi obratno se naj politika ne bi vmešavala v kulturo. Je že res, da dnevnopolitične in strankarske zdrabe niso vedno kulturne in le tu in tam najdejo nekaj pozornosti v kulturi za vsakdanjo rabo. Res je pa tudi, da naj bi vsak kulturni človek razmišljal o življenju družbe, v kateri živi, da bi se skušal priklopiti do svojega lastnega mnenja in to mnenje tudi drugim povedal. Človek, ki to dela pa je političen človek. Kultura je predvsem občevanje človeka s človekom in predpostavlja „ljubezen do človeka in človeškega duha“ (J. Vidmar).

V kulturi se izoblikuje človekova zavest in tudi samozavest; s kulturo človek izraža svoja čustva, svoje mišljenje in hotenje. Zato je povsem samoumevno, da se z njo

posredujejo tudi ideološke in politične vsebine. Kultura dopušča trenja in konflikte vsaj tako dolgo, dokler le-ti ne prizadenejo človekovega dostojanstva.

Prav nam Slovincem radi očita-jo, da so naše kulturne prireditve vse preveč politično obarvane in da s pomeševanjem politike s kulturo odbijamo ljudi, kateri s politiko nočejo imeti opravka. Zelo uprašljivo je tako postavljanje. Ali naj bi Slovinci res postali nedolžna bitja, brez lastne volje in

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

hotenja? Zakaj Slovinci ne bi smeli tudi v kulturi artikulirati svojih stremeljenj in stališč? Zakaj naj Slovinci s svojo kulturo ne bi utrjevali svoje samozavesti, ki nam edina more prizomoči do tega, da v tej naši koroški deželi preživimo kot Slovinci?

Razveseljivo je, da bodo v kulturnem svetu Koroške družbe za kulturno politiko dali možnost za sodelovanje tudi koroškimi Slovincem. Pravtako je razveseljivo, da po izjavi predsednika te družbe, deželnega glavarja Wagnerja ne mislijo z večinskimi sklepi majorizirati manjšin, temveč da bo vsaka skupina dobila možnost, da prodre s svojim stališčem tudi izven ožjih gremijev te družbe. Se bolj razveseljivo pa bi bilo, ako bi po tej družbi Slovinci dobili tudi več možnosti za artikulacijo svojih lastnih gledanj in stališč v široki nemški koroški javnosti.

T. Ogris

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

pravno sožitje obeh narodov izvedljivo v vsakdanjem življenju.

„Dober večer, sosed — Guten Abend, Nachbar!“ — je iskreno vabilo na skupno snidenje s strani manjšega dela v deželi — slovenske narodne skupnosti večinskemu narodu. Vabilo Šentjakobčanov je imelo dober odmev. Tonej Štiker je v imenu prireditelja izrekel dobrodošlico Obirskemu ženskem oktetu z Obirskega, pesniku Helmutu Scharfu iz Vrbe, mešanemu pevskega zboru Področčica, pesniku Andreju Kokotu, moškemu pevskega zboru Podgorje, pesniku Valentinu Polanšku in Franzu Stimpflu ter domačemu mešanemu pevskega zboru Rož. Pevska zbornica iz Področčice in iz Podgorij ter pesnika Scharf in Stimpfl so na prireditvi predstavljali večinski narod, medtem ko so ostale skupine oz. posamezniki zastopali kulturo koroških Slovencev.

Že iz navedenih zborov in književnikov je razvidno, da je šlo za kvaliteten spored, ki je tudi pri občinstvu našel primeren odmev. To

velja tako za pevce obeh narodnosti, zlasti pa za koroška pesnika Scharfa in Stimpfla, ki sta s svojimi literarnimi stvaritvami odločno demonstrirala solidarnost s koroškimi Slovinci. Tudi v pesmih Polanška in Kokota je jasno prišlo do izraza, da se svoji materini besedi in boju za ohranitev slovenske kulture na rodni zemlji ne mislita odpovedati. Jasne in nedvoumne besede koroških umetnikov so na občinstvo napravile močan vtis in doživele tudi temu primeren odziv. Zlasti Helmut Scharf, ki je svoja izvajanja navezal na demonstracije mirovnega gibanja, je v svojih literarnih delih prikazal pravičen boj manjših zoper nasilje večjega, pri čemer je posebej naglasil partizansko borbo slovenskega naroda. Scharf in Stimpfl sta tako prireditvi dala pravo kulturno politično težo.

Sodelovanje pevskih zborov večinskega naroda je brez dvoma tudi bil akt dobre volje, korak k zblizanju med obema narodoma v deželi. To odprtost je po svoje pokazal moški zbor iz Podgorij, ki je pod vodstvom Ferdinanda Kullniga izvajal mednarodni pevski spored. Moški zbor iz Področčice je pod vodstvom J. Kavcica občuteno zapel nekaj koroških narodnih pesmi, kar velja tudi za Obirski ženski oktet, ki ga vodi neumorni Valentin Polanšek. Domači pevci, ki so pod vodstvom tankočutnega Lajka Milisavjeviča zapeli niz zahtevnih narodnih pesmi, so prireditve zaključili s Slovensko pesmijo (besedilo Kajuha) in tako izrazili svojo odločnost za življenje in boj za enakopravnost.

Podobne prireditve so bile tudi v Dobrli vasi, v Železni Kapli, na Radišah in v Šentjanžu v Rožu. Tudi tam so poleg domačih skupin sodelovali ansambli večinskega naroda. O navedenih prireditvah bomo podrobneje poročali prihodnjic.

Sele-Kot: Srečanje šolarjev

11. oktobra 1983 je minilo 30 let, odkar so se prvič odprla vrata ljudske šole na Kotu. S tem je bila olajšana številnim otrokom pot v šolo. Tega dogodka smo se v nedeljo 16. oktobra dostojanstveno spomnili ter prirredili ob tem jubileju srečanje vseh nekdanjih in sedanjih učencev te šole.

Presenetljivo veliko je bilo število nekdanjih učencev, ki so se odzvali povabilu in marsikdo je prvič po izstopu iz šole bil zopet v njenih prostorih.

Tega srečanja se je tudi udeležil višji šolski svetnik in ravnatelj ljudske šole v Selah Johan Jaklitsch.

V ta namen so nekateri nekdanji in sedanja šolarji prirredili kratek program. Ob tej priliki je bil ustanovljen zbor nekdanjih učencev te šole pod vodstvom Eriha Užnika, ki je bistveno prispeval k zaokroženemu programu. V kratkem recitalu smo se spomnili Hermana Velika, ki je kot učitelj in ravnatelj skozi 22 let deloval na tej šoli in ki je vneto skrbel, da se je čim večje število učencev usmerilo tudi na višje šole. Sedanja ravnatelj Erich Užnik je podal pester prikaz kronike šolstva v Selah in posebno šole na Kotu.

Nekdanja učenka, prva dijakinja naše šole na Slovenski gimnaziji in sedanja učiteljica v Sentlenartu,

Milica Hrobath, je prebrala iz svojih pesniških del nekaj razvedrilnih pesmi za mlado in staro. V nadaljnjem programu so sodelovali še: Klara, Zofi in Elsi, ki so ob spremeljavi citer ubrano zapele.

Silvija, Lidija in Martin so pokazali, da je za muzikaličen naraščaj na Kotu dobro poskrbljeno, ter Cornelija z dvema slovenskima popevkama, ki jih je sama prevedla iz nemščine. Program je zaključil zbor sedanjih učencev šole, nato pa je dr. Zdravko Velik v sproščeni obliki povezoval obujanje spominov, ki so prižuboreli iz čedalje bolj sproščeni šolarjev in nekdanjih sotrpinov.

Sproščenosti sta dala duška nekdanja šolarja in sedaj daleč naokoli poznana muzikanta Toni Mak in Zdravko Male s svojima harmonikama. Marsikdo je zaplesal, od veselja se je prepevalo in v splošnem zadovoljstvu je večina izrazila željo, da bi do takih srečanj še kdaj prišlo.

E. V.

Nonča vas

Veselo je bilo minulo soboto pri nas, ko smo se pripravljali na dvojni ohcet. V nončavaški cerkvi so si obljubili večno zvestobo Marija Cvelj iz Nonče vasi in Pepi Nedved ter Eva Germ in Karl Heinz Pirker.

Po cerkvenih obredih, ki jih je opravil župnik Sticker, so se številni svatje podali k Obnarju v Žvabek, da tam slavijo veselo svatbo. Ob odlični postrežbi in veselem razpoloženju je čas vse prehitro minil. Veseli svatje in novoporočena para so odšli na svoje domove, ta lepi dogodek pa bo še dolgo ostal vsem v spominu.

Naj bo novoporočencem skupno življenje prav tako lepo, kot je bil

lep 22. oktober, poročni dan. Mnogo sreče in zdravega naraščaja.

ikej

„Red deutsch“

„Red deutsch – Slowenisch stirbt nicht, es wird getötet“ se glasi naslov poročila Erice Fischer o koroških Slovincih, ki ga objavlja napredni dunajski kulturno-politični štirinajstnevnik „Falter“. Erica Fischer se je pogovarjala s številnimi koroškimi Slovenci, vindišarji in drugimi in angažirano opisala vzdušje in mehkanje, ki vladajo na Koroškem v narodnostnem vprašanju.

Počastimo padle borce proti fašizmu

Te dni zastopniki Zveze koroških partizanov in drugih organizacij za bližnji Dan mrtvih spet polagajo vence na grobove padlih partizanov širom južne Koroške. Posebej pa Zveza koroških partizanov vabi na

OSREDNJO SPOMINSKO SVEČANOST

ki bo letos v soboto 29. oktobra ob 14. uri na pokopališču v Šmarjeti pri Pliberku.

Počastimo spomin naših padlih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu!

Zveza
koroških partizanov

Pliberk: Margarete Kraiger ni več

V lepem jesenskem času, ko se vse pripravlja na počitek, je legla k večnemu počitku tudi mati delavka Margareta Kraiger, roj. Mikusch. Prejšnjo nedeljo 16. oktobra smo se ob številni udeležbi na pliberškem pokopališču poslovili od znane in spoštovane matere Kraiger, katere pot je bila strma in en sam delovni dan.

Pokojna mati Kraiger se je rodila v Tolstem vrhu blizu Djekš na Svinški planini pred 79 leti kot hči deklet. Ze zelo mlada je morala zapustiti dom in si služiti svoj vsakdanji kruh s trdim delom pri raznih kmetih na pobočjih Svinške planine. Tako imenovane „zlate stare čase“ je pokojna mati doživela in okusila nekoliko drugače: kot dekla je morala služiti pri raznih kmetih in od zore do mraka opravljati po večini težaka dela. Hudo je bilo tedaj, ko je bilo treba vstati že ob treh zjutraj, da je do poznega večera opravila vsa naložena dela. Kako je v teh „zlatih“ časih bilo, če si bil hlapec ali dekla, ve le tisti, ki je to dobo sam doživel. Ko še ni bilo socialnega zavarovanja in zaščite delavcev, se je deklam godilo po mili volji gospodarjev. Pri nekaterih kmetih si je morala svoje izmučene ude spočiti na gumnu, kjer ni bilo mehkih postelj in žimnic, temveč le slama, postelja revnih ljudi. Vendar pokojna

mati ni tožila ali obupavala. Ponosna in zravnana je nosila to breme in rada je delala. Ni bilo vedno lahko, če je iskala „eperje“ pri drugem kmetu, ko je morala ob novem letu nastopiti službo deklet. Kljub tem grenkim postajam v svojem življenju je našla sopotnika delavca v osebi Alojza Kraigerja in se z njim tudi poročila. Upala je, da bo šlo v dvojce na bolje, da bo lažje, ko bosta potožila drug drugemu svojo bol. Prišla je druga svetovna vojna in mladi mož je moral na vojsko in sama je še naprej kot dekla služila pri kmetih. Iz Letine se je po vojni preselila s svojim možem v skromno stanovanje. Lesene barake, ki so ostale iz časa nacionalsocializma — v njih so bile nastanjene BDM in RAD —, so dale zavetje tudi njej in njeni družini. Dolga leta je stanovala v njih, šele za zadnjih 16 let je dobila stanovanje v novem bloku občine. Vesela in srečna je bila, da je po tolikih letih dobila stanovanje, kakršnega si je želela vse življenje. Po vojni sta z možem šla vsak po svoji poti za delom, da bi lažje preživljala sebe in družino. Toda nesreča ni počivala. Mož Alojz se je pri delu ponesrečil in ostal brez noge. Odtlej je bila življenjska pot pokojne matere še težja. Z možem je morala še bolj skrbno gledati na vsak zaslužen in prihranjen

šiling. Ko je vsa izčrpana morala prenehati s težkim delom na kmetih in bi morala stopiti v zaslužni pokoj, so se spet vrnili tisti „zlati časi“. Ostala je brez penzije, ker je kmetje niso imeli socialno zavarovane. Tudi moževa penzija je bila majhna in težko sta se preživljala. Vajena dela je vedno zgrabila za ponujeno delo in še nedolgo tega je prala drese za pliberško nogometno moštvo. Skromna, dobra in mirna mati Kraiger je znala svojim šestim otrokom vsaditi v srce svojo dobroto, ljubezen do dela, do drugih in skromnost. Navadila jih je delati pošteno, in to pomenje je tudi rodilo bogate sadove. Te skromne matere sin je danes župan mestne občine Pliberk, Franc Mikusch, delavec kakor njegova mati.

Pokojna mati Kraiger je prava prispodoba Hudabivške Mete. Težko in hudo je bilo. Nikoli ni klonila ali tarnala. Šla je ponosno svojo pot, pa čeprav je bila samo dekla. Sedaj, ko je v jesen svojega življenja dobivala majhno penzijo za pokojnim možem, je bila vsa srečna, pa čeprav jo je že vrsto let pestila težka bolezen. Tako kot je bila skromna in delavna vse svoje življenje, tako je tudi skromno in tiho odšla od nas. Naj ji bo zemlja, ki ji je odmerila le skopo skorjo kruha, lahka. Sorodnikom, sinu Francu z ženo velja naše iskreno sožalje.

ikej

PIREDITVE

SELE

Tečaj za zakonce in družine

„ČLOVEŠKI TEMELJI ZAKONSKE IN DRUŽINSKE SREČE“

Prireditelja: Referat za družine in KPD „Planina“ v Selah
Kraj: v farnem domu v Selah
Čas: sobota 29. 10. 1983 (14.00—18.00)
nedelja 30. 10. 1983 (7.00 sv. maša 9.00—12.00, 12.30 kosilo, 15.00—17.00)
Predavatelj: Dr. Metka Klevišar
Dr. Marjan Šef

PLIBERK

PEVSKO SREČANJE

Prireditelj: MePZ „Podjuna-Pliberk“
Kraj: dvorana pri Schwarzlnu v Pliberku
Čas: sobota, 29. okt. 1983, ob 20. uri
Nastopajo: mešani študentski pevski zbor iz Kamnika, Gemischer Chor leiburg, MePZ „Podjuna-Pliberk“

DOM V TINJAH

ODPRTE RAZSTAVE MAG. ANDREJE ZIKULNIK

v soboto 29. okt. 1983, ob 19.30 uri
SLOVENŠČINA ZA ZAČETNIKE
v četrtek, 3. nov. 1983, ob 18.00 uri
SLOVENŠČINA ZA NAPREDUJOČE
1. del, v torek 8. 11. 1983, ob 18. uri
Voditelj: ravn. Mirko Srienec
Tečaja obsegaa 10 dvojnih ur.

CELOVEC

Oder mladje vabi na premiero
„MALI STRAH BAV-BAV“
Čas: petek 4. nov. 1983, ob 20.00 uri
Kraj: Marjanišče

GALERIJA TINJE

RAZSTAVA DEL 3. SLIKARSKEGA TEDNA V SVEČAH

CELOVEC

LITERARNI VEČER

v okviru 36. avstrijskega
tedna knjige 1983

Prireditelja: Mohorjeva založba in Krščanska kulturna zveza v Celovcu
Čas: sobota 5. nov. 1983, ob 20.00 uri
Kraj: Trgovska zbornica v Celovcu (pri kolodvoru)
Predstavili bomo sledeče nove knjige: Marica Kulnik/Angelika Kaufmann: Der Stern von Betlehem verläßt seine Bahn/Betlehemska zvezda zavije s svoje poti (Mohorjeva/Jungbrunnen) — Gustav Januš: Pismi (Mohorjeva/Obzorja) — Anton Ingolič: Tajno društvo PGC (Mohorjeva) — Peter Handke: Gedichte von Gustav Januš (Suhkramp)

Sodelujejo: Peter Handke
Anton Ingolič
Gustav Januš
Marica Kulnik

Menjava denarja

Stanje v četrtek 27. oktobra 1983

Za 100 din dobite	12.50 šil.
Za 100 din plačate	15.50 šil.
Za 100 lir dobite	1.12 šil.
Za 100 lir plačate	1.21 šil.
Za 100 mark dobite	694.00 šil.
Za 100 mark plačate	710.30 šil.

ŽELEZNA KAPLA

OBČNI ZBOR

Prireditelj: Kmečko gospodarska zadruga
Čas: nedelja 30. okt. 1983 ob 11. uri
Kraj: hotel Obir

BILCOVS

MLADI KOROŠKI USTVARJALCI SE PREDSTAVLJAJO

Prireditelj: SPD „Bilka“ v Bilčovsu
Čas: sobota 29. okt. 1983, ob 20.00 uri
Kraj: društvena soba SPD „Bilka“, (1. nadstropje Posojilnice Bilčovs)
Sodelujejo: Sabine Knaff - Zvezna gimnazija I, Fabjan Hafner - Zvezna gimnazija I, Martin Koren - Zvezna gimnazija za Slovence, Pepe Starman - Zvezna gimnazija za Slovence
Sporod bodo popestrili učenci glasbene šole!

SVECE

RAZSTAVA

SOLIDARNOSC-PLAKATOV

Prireditelja: SPD „Kočna“ v Svečah in Mohorjeva
Odprtje: petek 28. oktobra 1983, ob 19.00 uri
Kraj: Sveče, stara šola

OBIRSKO

KONCERT

Prireditelj: Alpski klub „Obir“
Čas: sobota 5. nov. 1983, ob 19.30 uri
Kraj: gostilna Srienec
Nastopajo: Mešani pevski zbor iz Sel, Dekliški zbor iz Sel, Obirski vižarji, Engelbert in Roman — harmonike
Po koncertu bodo zabavali domači vižarji Berti, Simej in Otmar.

Srečanje mladinskih zborov

Na koncertu v Ledincah, v nedeljo, 30. oktobra 1983, nastopajo sledeče skupine: Mladinska skupina iz Ledinc (Anica Resman), otroški zbor iz Št. Jakoba (s. Antonija Kimovec), zbor otroškega vrta iz Št. Petra pri Št. Jakobu (s. Marta Gregori), otroški zbor iz Loč (Irena Cernut), otroška-mladinska skupina iz Št. Lipša (Pepca Weiss), otroška folklorna skupina SPD „Trta“ iz Zitare vasi (Irena Brežjak), otroški zbor iz Sel (Zalka Olip), otroški zbor iz Bilčovsa (Micka Miškulnik in Urška Filipič), mladinski zbor „Ojsternik“ iz Ukev (Osvald Erath), mladinski zbor iz Borovelj (Lidija Oraže), otroški zbor iz Sveč (Marja Feinig), otroški zbor KD „Peter Markovič“ iz Rožeka (Margit Lesjak, Geri Valentinič), mladinski zbor slovenske gimnazije (Mirko Lausegger), otroški zbor iz Šmarjete (Magda Wernig), tamburaški zbor SPD v Št. Janžu (Ivana Weiss).

OBISCITE

Werner Bergovo galerijo

V PLIBERKU

Prežihov Voranc vedno nov in svež

Spominsko srečanje ob 90-letnici Prežihovega rojstva na Ravnah

„Mej v Evropi v interesu miru nočemo spreminjati, zato pa moramo in moremo spremeniti krivice in anahronizme, ki izvirajo iz usodne delitve narodnih teles“, je na spominskem srečanju ob 90-letnici Prežihovega rojstva, ki je bilo pred tednom dni na Ravnah na Koroškem, dejal slavnostni govornik Franc Šetinc, predsednik RK SZDL Slovenije.

Na osrednjem spominskem srečanju ob devetdesetletnici Prežihovega rojstva je bil slavnostni govornik Franc Šetinc.

Hkrati je tudi takole označil Prežihov odnos do Koroške: „Slovenski manjšini v Avstriji je Voranc v svojih delih poklonil zvrhano mero ljubezni, spodbud in upanja, da ji

bo nekoč — v svetu enakopravnih narodov — pripadalo dostojno mesto, da bo, kot rečemo, našla svoj prostor pod soncem.“

Ob 90-letnici rojstva Prežihovega

Voranca, te velike osebnosti, ki je v sebi kot v enem kosu združevala pisatelja in revolucionarja, kot je dejal Šetinc, so na Ravnah 20. in 21. oktobra priredili osrednjo republiško prireditev. Po Prežihovih dnevih pred štirimi leti, ko so kulturni in drugi delavci spregovorili predvsem o Prežihu kot revolucionarju, je na tokratnem srečanju beseda tekla bolj o Prežihu kot literarnem ustvarjalcu.

Zbranemu občinstvu, med njim je bila tudi Prežihova vdova Marija Kuhar in številni častni gostje, pri čemer je bila zamejska Koroška žal kar slabo zastopana, so literarni zgodovinarji in raziskovalci predočili raznolične strani Prežihovega literarnega ustvarjanja. Predvsem Drago Druškovič, temeljiti poznavalec Prežihovega in urednik njegovih zbranih del, pa je skušal dopolniti tudi še nekaj vrzeli v političnem življenjepisu Voranca. O grotesknem in komičnem v Prežihovem delu, tej dostikrat spregledani potezi njegovega literarnega dela, sta spregovorila Franc Zadavec in Jože Koruza. S predavanji so se zvrstili še Janez Mrdavšič, Helga Glušič, Jože Pogačnik, Marija Makarovič, Marija Kolar in Alenka Šivic-Dular. Iz tega okvira je padel le Janko Messner, ki je srečanje izrabil za frontalni napad na celovško založbo Drava.

V okviru spominskega srečanja so igralci-amaterji KUD „Prežihov Voranc“ z Raven uprizorili Prežihove „Samorastnike“ v Mikelnovi dramatičizaciji. Predstava, ki je bila tako po igralski izvedbi kot recimo po jezikovni kulturi na zavidljivi ravni in kakršno bi si želeli tudi v našem delu Koroške. Pred predstavo pa so dvema dolgoletnima raziskovalcema Prežihovega dela in življenja podelili najvišji priznanji ravske občine: Drago Druškovič je prejel srebrno Prežihovo plaketo, Jože Koruza pa bronasto.

Že dan poprej so v ravske študijski knjižnici predstavili zajeten Prežihov album, odlično predstavitev Prežihovega v slikah in dokumentih. Uredil ga je Tone Sušnik, končno redakcijo sta opravila Jože Koruza in Jože Stabej, izdala pa ga je založba Borec v Ljubljani.

Igralci SPD „Zarja“ na Borštnikovem srečanju

V Mariboru te dni poteka 18. tradicionalno Borštnikovo srečanje — največji slovenski gledališki festival, ki poleg slovenskega kulturnega prostora vključuje tudi gledališča drugih jugoslovanskih republik. Srečanje, ki so ga slovesno odprli preteklo soboto, poteka v Mariboru in drugih kulturnih in delavskih centrih Štajerske in Prekmurja; predstave pa so oz. bodo tudi v Cankarjevem domu v Ljubljani in v Novi Gorici.

Na Borštnikovem srečanju podelijo tudi priznanja zaslužnim gledališkim delavcem. Tokrat sta visoka odličja, zlato značko, diplomo in plaketo prejela znana gledališka ustvarjalca Fran Žižek in Tone Partljič.

Kot znano, je Borštnikovo srečanje tekmovalnega značaja; po ocejevanju posebne žirije ob koncu srečanja posameznim ansamblom podelijo Borštnikova priznanja. Vendar tekmovanje te vrste gledališke prireditve ni glavna značilnost, ampak širok obseg le-teh, ki dosegajo na tisoč ljubiteljev gledališke umetnosti. Borštnikovo srečanje pa je tudi, kot že omenjeno, velika prilžnost spoznavanja jugoslovanskega gledališča, ker bodo letos sodelovala gledališča iz SR Hrvatske in SR Srbije s kar 15 predstavami. Skupno bo na letošnjem Borštnikovem srečanju kar 120 gostovanj, ki se bodo odvijala v 23 krajih.

Med gostujočimi ansambli bomo tokrat zastopani tudi koroški Slovenci. Na posredovanje Slovenske prosvetne zveze bo na letošnjem Borštnikovem srečanju sodelovala igralska skupina SPD „Zarja“ v Železni Kapli, ki bo v mariborskem gledališču nastopila z Župančičevo Veroniko Deseniško, katero so Kapelčani pod režijo Poldeja Zundra uspešno uprizorili na domačih odrih. Kapelčani bodo v Mariboru nastopili danes in sicer kot gostje v okviru dneva gledaliških amaterjev.

„Scena '83“ - zanimive predstave

V sredo so se v Celovcu pričele zanimive prireditve, ki potekajo pod skupnim naslovom „Scena '83“. Gre za moderne in kritične predstave, ki že kot take privabljajo številne obiskovalce. Prizorišče teh predstav sta Mestna hiša in gledališka dvorana ORF-a v Celovcu. Ideja za to vrsto prireditev je prišla od kulturnega referenta mesta Celovec Siegberta Metelka, ki je prepričan, da mora Celovec svoja kulturna težišča porazdeliti na več obdobjev v letu. „Scena '83“ naj bi bila nekakšen protitež „Tednu srečanja“, ki se odvija v spomladi.

Seveda Celovec sam teh programskih zasnov ni zmožen uresničiti, zato so k sodelovanju povabili še druge ansamble. Akterji „štajerske jeseni“ bodo posredovali Celovcu delo Samuela Becketta „Poslednji trak“, nadalje bo v Celovec prišel ansambel dunajskega „Fo-gledališča“, gostoval pa bo tudi Helmut Qualtinger in drugi ansambli. Ob teh prireditvah bodo možne tudi diskusije med nastopajočimi in publiko. Seveda bo prišlo do veljavne tudi celovško gledališče, doma-

če skupine, zlasti amaterski odri, ki se bavijo s sodobno gledališko umetnostjo.

Tozadevne sporede in informacije dajejo vse kulturne ustanove mesta Celovec ter kulturni centri na podeželju.

le livre slovene 3-4

Informativna revija o slovenski knjižni v tujih jezikih, ki jo izdajajo Društvo slovenskih pisateljev, slovenski PEN in Društvo književnih prevajalcev Slovenije, v dvojni tretji in četrti letošnji številki predstavlja odlomek iz del nekaterih zamejskih besednih ustvarjalcev. Poleg drugih so v številki, ki je tokrat francoska, predstavljeni Marko Kravos s pesmimi ter Boris Pahor in Alojz Rebula s prozo. Vsi trije so Tržačani. S koroške strani so uvrstili pesmi Gustava Januša in Andreja Korkota ter prozo Florjana Lipuša.

Filmska interpretacija Kosovela

Malo sramežljivo je avstrijska televizija v nedeljo zvečer skrila polurno filmsko predstavitev Srečka Kosovela v poznih večernih urah. Koprodukcija RTV Ljubljane in ORF bi zaslužila brez dvoma vidnejše mesto, saj gre za senzibilno predstavitev Kosovelovega ustvarjanja, v prvi vrsti njegovega konstruktivističnega dela, v filmsko govorico.

Marijan Frankovič se je s svojimi številnimi sodelavci lotil zahtevnega dela. Zliti verze tako zgodaj umrlega kraškega poeta Srečka Kosovela v filmski jezik nikakor ni stvar, ki bi bila od mub. Toda rešitev, ki jo je našel Frankovič in ki so ji dali naslov KONS '83,

bi skorajda lahko imenovali kongenialno. Njegovo kontrastiranje kraškega sveta v svoji naravni prvobitnosti in tudi nasilnosti s še neprimerno večjo nasilnostjo tehničarstva sveta, z demonom uničevanja, se je brez zaveze stapljalo s Kosovelovimi verzi v prevodu Erika Prunča. Impresivni stakato slik se je menjaval s stakatom besednih montaž in tako ustvaril naravnost apokaliptično vzdušje, kakor ga je moral Kosovel v slutnji smrti občutiti v kaotičnosti Evrope dvajsetih let našega stoletja.

Hkrati pa so Frankovičeve nikakor nasilne aktualizacije Kosovela pokazale, kako daleč je bil pesnik pred svojim časom.

P.

ŠTEFKA VAVTI

Problemi in možnosti rešitve

gospodarskega položaja v obrobni predelih

(Nadaljevanje iz zadnje številke)
II.

Primer občine Pliberk

Odpustitve v pivovarni v Štihu-Sorgendorf — Pri Leitgebu v Sinči vasi — strah pred bodočnostjo v obmejnih krajih — 64 odpustitev pri Stefitzu — Hud udarec za Pliberk in okolico — Zdaj še odpustitve v podjetju Wild-Velikovec ...

Takšnih in podobnih naslovov se je bralec koroškega tiska v zadnjih mesecih že kar navadil. Vsebinsko pa kljub temu zbujajo strah. Kako bo šlo naprej? se vprašujejo prizadeti v občini Pliberk.

V tej zvezi bo gotovo zanimiva in potrebna ocena gospodarskega položaja v občini Pliberk, ocena razvoja v zadnjih letih in problemov, ki jih srečujemo v teh krajih. Poskušala bom torej navezati na prejšnje ugotovitve o obmejnih in obrobni predelih, saj tam navedeni mehanizmi veljajo tudi za obmejno občino Pliberk.

1. Socio-ekonomski struktura

Občina Pliberk je doživela v šestdesetih letih gospodarski napredek. Značilno za to obdobje je bilo opuščanje kmečkih obratov in razvoj je šel v smer manjših predelovalnih obratov. Pliberk

in okolica pa sta postajala vsebolj privlačna tudi za turizem.

Ker pa v času gospodarskega nazadovanja to najbolj občutita turizem in mala obrt in še posebej podjetja v obmejnih krajih, tudi v občini Pliberk v zadnjih letih zasledimo gospodarsko stagnacijo, ali — kot kažejo izravnave in število odpuščenih delavcev v raznih

predstavlja zastaranje, kar pomeni, da je delež gospodarsko aktivnega prebivalstva (starostni skupini 15-25 in 25-60 let) pod koroškim povprečjem, višji pa je odstotek otrok (okraj Velikovec 3,7% na družino, medtem ko deželno povprečje znaša 3,4% na družino). Tudi delež nihačev je nadpovprečno visok. Po podatkih iz ljudskega štetja 1971

Industrijska podjetja so na podeželju le redko naseljena

podjetjih — celo nazadovanje. Problemi obmejnih področij, kot so gospodarska zastopavljenost, nizki dohodki, odseljevanje itd., se v času gospodarske krize zaostrijo. Podjetja pridejo zaradi slabe konkurenčnosti, zastarele tehnologije, višjih transportnih stroškov ipd. hitreje v kritičen položaj.

Dodatne probleme za občino

in štetja delovnih mest iz leta 1973 je bilo 2.200 prebivalcev občine Pliberk zaposlenih, od tega jih je dnevno nihalo okoli 500, 40 odstotkov nihačev je imelo delovno mesto v Celovcu. V drobni trgovini je bilo zaposlenih okoli 150 prebivalcev pliberške občine, v predelovalnih obratih in industriji približno 1000 prebivalcev in v go-

stinstvu približno 100 prebivalcev.

Struktura zaposlenosti se v zadnjih desetih letih ni bistveno spremenila. Zvišalo se je število zaposlenih v predelovalni obrti in industriji (zaradi ustanovitve novih podjetij, npr. Topšport, ali zaradi povečanja že obstoječih podjetij, npr. Knecht, Filterwerk), zato pa je bilo opuščeni približno 123 kmečkih obratov. Bistveno povečalo se je v letih med 1971 in 1979 število nihačev (od 562 na 843). Število občanov je po uradnih štetjih naraslo v obdobju 1961-1981 za 259 oseb. Po podatkih strukturne raziskave občine Pliberk iz leta 1978 je bilo v občini naseljenih 75 podjetij in predelovalnih obratov, od teh jih je 13 zaposlovalo več kot 20 delojemalcev. Letos pa je bilo naštetih v občini Pliberk (podatki ZSO) 86 predelovalnih obratov in industrijskih podjetij ter poleg teh še 23 trgovin in 33 gostiln.

2. Naselitev velikih podjetij spreminja socio-ekonomsko strukturo — komu v korist?

Predelovalni obrati in industrija imajo v občini Pliberk naslednja (sestavni delov), težišča v proizvodnji:

- izdelava transportnih sredstev
- predelava lesa (pohištvo, čopiče),
- tekstilna industrija (hlače, odeje, rokavice, žimnice),
- izdelava alkoholnih in brezalkoholnih pijač,

— gradbeništvo in instalacije.

Pri večini navedenih izdelkov je treba omeniti, da prodaja v času gospodarskega nazadovanja pade — odvisni so torej od konjunkturo. Lahko bi torej rekli, da se v občini, ki je že tako gospodarsko zapostavljena, izdeluje povečini takšno blago, ki ga v kriznih časih skoraj ni možno prodati.

Oglejmo si nekaj večjih podjetij v občini:

Knecht — izdelava tesnil, ima približno 370 zaposlenih, je podružnica zahodnonemškega podjetja.

Schloßbräu — pivovarna v Štihu-Sorgendorf, ima 66 zaposlenih, lastnik je Steirer Brau AG.

Jesch — kovinska industrija, zaposluje 42 ljudi, je zasebno podjetje.

Krof — izdelava lesenih stavb, ima 33 zaposlenih, je domače zasebno podjetje.

Lico — proizvajajo pohištva, zasebno podjetje.

Topšport — izdelava rokavic, prodaja športnih artiklov, jugoslovanska udeležba (Toper Celje).

Bleiburger Pinselabrik — izdelava čopičev, lastnik zahodnonemški koncern.

Iz navedenih podatkov je razvidno:

1. da so največja podjetja v občini podružnice inozemskih ali večjih avstrijskih podjetij (oziroma so le-ta močno udeležena);

(Se nadaljuje)

Koroško pozvanjanje

Komu zvoní Celovški zvon? Ali dejansko „vkup zvoní“, kakor želijo eni, ali pa bije plat zvona, kot mislijo drugi? Po prvi številki revije s kar največjimi pretenzijami — biti hoče vseslovenska, biti hoče revija za leposlovje, za kritiko, za kulturna, družbená in verska vprašanja — je povsej priliki še prezgodaj, da bi tvegali dokončno sodbo o mestu in značaju tega početja.

Pri *Celovškem zvonu* ne več prav, česa naj se držiš. Ali uvodnikov in približnih zapisov, ki programatsko skušajo zakoličiti Zvonovo traso, ali pa vsebinskega profila, kakor ga ponuja prva številka. Vsekakor ne bom rekel, da je podjetje, ki se ga je lotila „skupnica slovenskih razumnikov“ iz krščanskih — točneje katoliških — slovenskih krogov na Koroškem, hvalevredno podjetje. Lagal bi, kajti nikakor se ne morem sprijazniti s političnim katolištvom te vrste, ki hoče s „publicistično palico“ privabiti „vso našo biološko in duhovno genozo“ k „resničnemu dialogu“. (Mimogrede povedano: Taka nuja določevanja dialoga kot „resničnega“ mi enako smrdi kot formulacija, da „vrata niso zapahnjena za nikogar, ki pride s pošteno in jasno mislijo“. Taka določevanja po navadi rabijo samo za izključevanje tistega, za katerega jaz odločim in določim, da ni za „resničen dialog“, da ne prihaja „s pošteno in jasno mislijo“.)

Da gre za politični katolicizem, tega menda ne bo nihče zanikal. O tem ne priča le celovški krog pobudnikov revije, ki zajema ljudi sicer med seboj različnega, pa vendarle določenega političnega profila. O tem govori tudi sofisticirana beseda, da *Zvon* ni „revija ‚zoper‘ koga, temveč da bo revija temeljila na nekem ‚za‘“, sofisticirana zadelj tega, ker tale „za“ hkrati pogojuje neki „zoper“. In bržkone ne bo naključje, da se pozdravljali revije veselijo predvsem dejstva, da *mladje* pa *Kladivo* pa *Slovenski vestnik* pa *Drava*, skratka da tako imenovani levičarski tabor med Slovenci dobi ta pravo — namreč krščansko — protiutež. Predvsem koroška dimenzija *Zvona* je v tem, da bo kot „simbol krščanske misli“ skušal biti „revija-usmerjevalka“ v smislu „izkušnega in prerojenega krščanstva“. In ob tem bržkone prav tako ni naključje, da je odpor proti imenu *Zvon* prihajal prav s Koroške, kajti z liberalistično tradicijo Stritarjevega *Zvona* in poznejšega *Ljubljanskega Zvona* se ni hotel nihče umazati. Dovolj je slavistov med koroškimi političnimi katoličani, da so prebrali Stritarja, recimo tudi navedek, da mu *Slovenec* očita, „da vse moje pisarjenje (zlasti pa nekdanji moj ‚Zvon‘) ‚nima drugega namena‘, nego ‚pobijati krščanska načela‘ ter

„vero izpodkopavati slovenskemu narodu“ (ZD VII, 14).

Da ima današnji *Zvon* tudi še izvenkoroške dimenzije, pa naravno izhaja iz njegove pretenzije vseslovenstva, iz tega, da njegovi pobudniki prihajajo tudi iz Slovenije in tržaškega zamejstva, ne nazadnje pa še iz Severne in Južne Amerike. Povsem legitimna se mi zdi želja centralnih Slovencev, da bi nekako nadomestili prezgodaj usahli *Prostor in čas*, to korbekovsko revijo na meji med krščanstvom in socializmom. Ali bo dejansko Celovški zvon uresničitev njihovih želja, to bodo vedeli že sami. Podvomiti pa je dovoljeno; predvsem ker se *Celovški zvon* prikazuje tudi kot sredstvo politične

ofenzive v smislu političnega katolicizma Karola Woytyle, ki si prizadeva, da bi iz verskega katolicizma napravil politično orodje proti „komunizmu“ in „marksizmu“ (v narekovajih zato, ker to hegemonistično pojmovanje vidi zajca tudi v grmu, kjer ga ni). V tej zvezi si je treba ogledati, kako si je *Celovški zvon* sposodil marksista Svetozarja Stojanoviča. Brez dvoma spretno, vsekakor bolj, kot deklariranje nekega Engelsovega pisma Marxu za „marksistični pristop k nacionalnemu vprašanju“. Citatologije smo doslej na Koroškem bili vajeni s čisto druge strani.

Koliko se bo ta vtis politične instrumentalizacije vere potrdil v naslednjih številkah, bo pokazal čas. Vsekakor je diferencirano spopadanje s tem novim pojavom med koroškimi Slovenci na mestu, saj nakazuje tudi spremembe v politični zavesti slovenske razumniške srenje. V tej zvezi pa si nikakor ne moremo prihraniti očitka, ne *mladje* ne drugi, da ni uspelo stimulirati in pritegniti k vsebinski diskusiji zdaj pa le že precej številnih slovenskih intelektualcev. Da ni tak razpravljalni deficit, čeprav toliko vprašanj naravnost vpije po pravici, predvsem tudi izraz vzdrušja med manjšino in v njenih organizacijah?

Peter Wieser

Koroško mladje 51

Za jesensko številko *koroškega mladje* so uredniki segli tudi čez mejo, na Tržaško in v Slovenijo. Marij Čuk, ki je doma na Primorskem z nekaj pesniškimi zbirkami že kar uveljavljen pesnik, se predstavlja s štirimi pesmimi. Za „gosta iz Italije“ pa si je uredništvo izbralo Tržačana Borisa Pangerca, ki objavlja liriko in prozo. (Nadvede koristno bi bilo, če bi uredništvo obnovilo navado svojih predhodnikov in — vsaj pri še ne poznanih avtorjih — pod črto dodalo kratko bio- in bibliografsko opombo.) Iz Slovenije s pesmimi in prozo gostuje Cvetko Zagorski, besedni ustvarjalec že malo starejše generacije, upornik proti ustanovam, kadar razosebljajo, pa naj bo to država, cerkev, stranka, ideologija, družina ali šola, kakor se označuje sam.

Teodor Domej objavlja razpravo „Manjšina z odrezanim jezikom“, kjer se v razmišljanju o šolstvu za Slovenec na Koroškem loteva tudi vseh krav na tem področju.

Večji del avtorjev objavlja pesmi. Poleg že imenovanih še Joži Turk in Milka Hartman, Jani Oswald in Fabijan Hafner ter psevdonimnik Janez Vigrednik. Janko Messner nadaljuje svoje „Izpovedi“ iz življenja slovenskega koroškega psihologa Slavka Dravljana, pravzaprav literarno upodobitev prav materialnih posledic verskega moralinstva, ki jo bo mogoče oceniti po objavi zadnjega nadaljevanja. Likovno umetnost zastopa znani slovenski kipar Stojan Batič z največjimi objekti. Objavljen pa je tudi odlomek iz politične agitke „Moritat o ogroženosti“ izpod peresa Mirka Messnerja in Michaela Stockerja. Tako kot vsako številko tudi to zaokrožajo na koncu paberki in ocvirki pod naslovom „Novice, novosti, odmevi“, ki morda zaslužijo to pripombo, da mladjevci prepuščajo spopadanje s Celovškim zvonom drugim, medtem ko kaže, da so sami obnemeli spričo te črne prikazni.

V recenzijo smo prejeli

Manfred Jochum, Die Erste Republik in Dokumenten und Bildern. — Založba Braumüller, Dunaj 1983. — Kakor 1982 za drugo avstrijsko republiko je avtor predložil zdaj še 275 strani obsegajočo dokumentacijo o prvi republici. Na žalost pa zaman iščemo poglavje o dogajanju na Koroškem ob nastajanju avstrijske republike.

Arheološki vestnik — Acta arheologica. — Izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 1983. — Vsebuje med drugim zapisa Irene Sivec-Rajterič o Slovanih v Spodnji Avstriji ter Andreja Pleterškega o karantanskih Slovanih in Slovanih v Spodnji Avstriji.

Srečko Brodar/Mitja Brodar, Potočka zijalka. Visokoalpska postaja aurignacijskih lovcev. — Izdal Inštitut za arheologijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana 1983. — Arheološka monografija o mlajšepaleolitiskih kulturnih zapuščini v Potočki zijalki, jami pod Olševo v zgornji Savinjski dolini, tik za mejo med Koroško in Slovenijo.

Marica Kulnik je spet šla med avtorice otroških knjig. Po dvojezični slikanici „Tinček ujame sonce“ in nagradjeni slikanici „Tai — Kadar solze pripovedujejo“, ki je izšla v nemško-italijansko-slovenski ter angleško-francosko-nemški izdaji, je zdaj na trgu tretja slikanica: „Betlehemska zvezda zavije s svoje poti“. Medtem ko je prejšnji dve ilustrirala naša rojakinja Zorka L. Weiss, pa je Kulnikova tokrat šla v sodelovanje s priznanim avstrijsko slikarko Angeliko Kaufmann. Knjiga izide v štirih izdajah, slovensko, nemško, slovensko-nemško in slovensko-angleško, izdali pa sta jo založbi Jungbrunnen na Dunaju ter Mohorjeva založba v Celovcu, ki s tem stopa v kooperacijske gazi, utrte od drugih.

Die Brücke 3-1983

Pravočasno za umetnostno razstavo treh dežel *Intart* v Vidmu je izšla jesenska številka koroške kulturne revije, ki je mišljena hkrati kot katalog koroških prispevkov tej prirreditvi. Iz tako začrtanega okvira izstopajo le nekateri prispevki. Značilnost tematskih prispevkov, katerih lok se pne od dveh zapisov deželnega glavarja Wagnerja preko širokogrudnih predstavitev posameznih likovnih umetnikov do glasbene in gledališke dejavnosti, je vsekakor, da jih je precej objavljenih v treh jezikih: nemško, italijansko in slovensko. Seveda, saj gre pri *Intartu* za predstavitev Koroške, Furlanije-Juljske krajine in Slovenije. Čisto jasno pa vendarle ni, po kakšnih merilih so mnogi prispevki ostali samo v nemščini. Lev Detela svoje kulturno pismo iz Furlanije posveča tisočletnici Vidma in se tako vklaplja v tematsko številko. Omeniti vsekakor velja tudi zapis o razstavi ob deseti obletnici koroške pesnice Ingeborg Bachmann in seveda „koroško knjižno zrcalo“.

Na straneh, ki so posvečene novim knjigam, se pojavlja izvleček iz prvega zvezka *Zgodovine Koroške*, ki jo je spisala Claudia Fräss-Ehrfeld in ki bo še jeseni izšla. Da zdaj tudi Korošci odkrivajo svojo rojakinjo Ingeborg Bachmann, o tem priča poleg že omenjenega zapisa o razstavi tudi recenzija literarnoznanstvene publikacije o tej koroški avtorici. Tej oceni se pridružujeta recenziji romana Josefa Winklerja *Muttersprache* ter črtic Roberta Gratzerja.

Na teh straneh pa najdemo tudi Janka Ferka „Misli o prozi Odstranitev moje vasi“, ki se nekam preveč bere kot brezupno naskakovanje nezavzetne trdnjave. Iz polemičnega zapisa na rovaš slovenskopišočega prozajista Lipuša še posebej neprijetno izstopa Ferkoovo klicanje po državnem tožilu. Komaj je bil sam žrtev črepinjske sodbe, pa se že spušča na podobno raven. Toda kako že Peter Kersche v isti številki piše o Ferku? „Alles in allem, in Ferk's Lyrik begegnet uns strenge Künstlichkeit und der Gemeinplatz wurde zur Quelle seiner künstlerischen Inspiration.“

„Hvalospev različnosti“

„Asimilacija je sredstvo, ki ga države na splošno uporabljajo za obvladovanje problema etničnih manjšin.“ To je ena izmed tez, ki jih postavlja francoski avtor Roland Breton v svoji knjigi *Hvalospev različnosti* (Lob der Verschiedenheit). Sto strani obsegajoča razprava je pravkar izšla pri založbi Braumüller na Dunaju kot 25. zvezek zbirke *Ethnos*.

Breton nato navaja tiste elemente sistematičnega uničevanja etnične kulture, ki imajo za rezultat *etnocid*, torej izničenje neke etnične skupnosti: „Začne se čisto splošno s negiranjem problema samega: drugorodno prebivalstvo in njihove specifične značilnosti enostavno ne obstajajo. (...) Če je določene različnosti težko zanikati, jih skušajo minimalizirati in omalovaževati: poseben jezik imenujejo ‚narečje‘ (...) ali celo ‚dialekt‘. Razen tega lahko država eliminira vsako uporabo manjšinskih jezikov iz uprave, vlade, iz javne rabe in celo iz zasebne rabe (...). Vsi javni napisi so sestavljeni v uradnih jezikih tj

do nagrobnih kamnov (...). Sistematično se spreminjajo krajevna imena, družinska imena in celo osebna imena.“ (str. 62-63)

Same značilnosti, ki vsaj v zgodovini, večinoma pa celo še danes, veljajo za uradno avstrijsko, posebej pa še koroško politiko nasproti etničnim manjšinam. Govor o etnocidni politiki torej ni za lase privlečen.

Sama knjiga je posvečena vsestranskemu pretresu pojma *etnija* (ethnie), ki se začena z dvojno opredelitvijo. V ožjem smislu pomeni etnija za avtorja „skupino oseb, ki govorijo isti materni jezik“. V širšem smislu, za katerega se odloča tudi avtor, pa je etnija „skupina ljudi, ki so povezani s skupkom skupnih lastnosti, katerih združitev tvori lasten sistem, v glavnem kulturno strukturo: kulturo. Torej je etnija kolektiv, ali bolje skupnost, spojen s posebno kulturo. Po tem pojmovanju je jezik samo eden od značilnih elementov etnije poleg drugih.“ Zanimiva za nas, ki smo soočeni s problemom tako imenova-

nega vindišarstva, pa je avtorjeva teza, da ni nujna prisotnost vseh značilnosti v isti meri. „Izguba ali neobstoj npr. jezika nima avtomatično za posledico nepripadnost skupini. Tako najdeš etnije, kjer pomemben del, včasih večina članov, ne govori etničnega jezika.“

Kakor je morda novo pojmovanje zraslo iz novejšega etnološkega raziskovanja, splošnejše kot dosedaj uporabljeno, vendar si v mnogočem nasprotujoči pojmi, pa le dovoljuje uporabno analiziranje etničnih konfliktov, ki jih naš avtor uvršča med najstarejše družbene konflikte človeštva. Knjiga, ki poleg opredelitve osnovnih značilnosti etnij, njihove klasifikacije in dinamike ponuja tudi pregled stanja etnij v današnjem svetu ter pogled v njihovo prihodnost, se tako razraste v impresiven zagovor zgodovinsko zraslih različnosti med ljudmi. *Homo oeconomicus* je odslužil na njegovo mesto stopa *homo ethnica*.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 28. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Žičnica — 9.30 Ruščina — 10.00 Veliko presenečenje — 10.30 Ljubi Avguštin — 12.15 Dokumentacija o posvojenih otrokih — 13.00 Poročila — 17.25 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Družinski obzornik — 18.49 Oddaja sindikalne zveze — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Karl Farkas, bilanca življenja — 22.30 Nočni studio — 23.35 Poročila.

SOBOTA, 29. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Spomini na Emericha Kalmana — 11.30 Dopoldanski koncert — 13.00 Poročila — 14.00 Mož, ki je „delal“ dež — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Jolly-box — 17.30 Zgodba o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Harald Juhnke predstavlja atrakcije — 21.50 Šport — 22.10 Ross special — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 30. 10.: 11.00 Pogovor z novinarji — 12.00 Iskanje stanovanja — 15.00 Zadnji Indijanec — 16.30 Charly Chaplin in Fatty Arbuckle — 16.45 Risanka — 17.15 Tehnika za otroke — 17.40 Prometna vzgoja otrok — 17.45 Seniorski klub — 18.30 Misli o smrti — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Razbojniki na Zvonarjevem, film — 22.35 Šport — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Slep — 9.30 Pogled v lanec — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Sabljaški dvoboj — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Poročila — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti, preprečujemo nezgode — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Spomini na staroavstrijsko preteklost — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 21.05 Čarovnik — 21.50 Šport — 22.20 Filmi iz filmske akademije — 23.20 Poročila.

TOREK, 1. 11.: 10.30 Pesem o Bernardki, film — 14.35 Reka St. Lawrence — 16.10 Kalif Štoklija — 17.00 Risanka — 17.10 Lesene pištole — 17.35 Prometna vzgoja otrok — 17.40 Varstvo redkih živali — 18.30 Viški cirkuške umetnosti — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Teledokumentarji — 21.00 Življenjske črte — 22.40 Poročila.

SREDA, 2. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Delo včeraj in danes — 10.35 Grenka strd, film — 12.15 Teledokumentarji — 13.00 Poročila — 17.00 Lutkovno gledališče — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čuda Zemlje — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ujetnik iz Alcatraz, film — 22.35 Šport.

ČETRTEK, 3. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Brez sluha — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Reka St. Lawrence — 12.05 Lisica in zajec — 12.15 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti, preprečujemo nezgode — 17.30 Pustolovščine v Novi Zelandiji — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosimo k mizi — 18.30 Družinski obzornik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Obratni izlet, film — 21.10 Luther in Avstrija — 21.55 Šport — 22.45 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 28. 10.: 17.30 Iskanje stanovanja — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zdravniški svetovalec — 21.00 Zakladnica Avstrija — 21.20 Politika v petek — 22.20 Rio Lobo, film.

SOBOTA, 29. 10.: 13.30 Športno popoldne — 17.00 Ljuba družina — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Zadeva za ljudskega odvetnika — 20.15 Kakor solza v morju, filmska nadaljevanka — 22.20 Inspektor Clouseau, kriminalni film — 23.50 Sto mojstrov.

NEDELJA, 30. 10.: 13.30 Športno popoldne — 16.15 Max Reinhardt — 17.00 Avstrijska izkopavanja ob Nilu in v Tebah — 17.45 Svetovno popotovanje — 18.30 Mladinski obzornik — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski obzornik — 20.15 Kakor solza v morju, filmska nadaljevanka — 21.55 Dynasti — 22.40 Schubertiada — 23.40 Sto mojstrov — 23.50 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 10.: 18.00 Slavnost ob stoletnici rojstva Martina Luthra — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kakor solza v morju, filmska nadaljevanka — 21.45 Poročila — 21.55 Tujec v vlak, kriminalni film — 23.30 Sto mojstrov — 23.40 Poročila.

TOREK, 1. 11.: 11.00 Koncert — 15.00 Vsaka stvar ima svoj čas — 16.00 Idomeno, opera — 19.15 Sto mojstrov — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Josef Meinrad bere Albina Luciana — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Dallas — 21.45 Slike bratov Burton, film — 23.15 Ples v katedrali.

SREDA, 2. 11.: 17.15 Sto mojstrov — 17.30 Zapoje z nami — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Rože v decembru, film — 19.30 Čas v sliki

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10. Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Rupprecht-Str. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42 20 86 sindok a. Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50. Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

sliki — 20.15 Prizori iz oper — 21.20 Čarodra — 21.50 Poročila — 22.20 Nela, film — 23.55 Poročila.

ČETRTEK, 3. 11.: 17.45 Delovna mesta — 18.00 Na poti po Avstriji — 18.30 Aerobika za družino — 18.45 Risanka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zabavna oddaja — 21.50 Poročila — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 28. 10.: 8.50 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Kvintet bratov Zupan — 17.55 Modro poletje — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Otroške nalepljive bolezni — 19.10 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Zgodovina Slovencev v filmskih freskah — 20.45 Ne prezrite — 21.00 Šerif v New Yorku — 22.10 Dnevnik — 22.25 Nekdo me opazuje, ameriški film.

SOBOTA, 29. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Cici-ban, dober dan — 8.20 Z besedo in sliko — 8.30 Modro kot pisano — 9.00 Glasbeni magazin — 10.05 Živi zakladi Japonske — 11.00 Otroci in promet — 11.20 Zgodovina Slovencev v filmskih freskah — 12.00 Poročila — 16.00 Olimpijske bakle — 16.45 Risanka — 16.55 Poročila — 18.25 Planet opic — 19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Naše srečanje — 21.35 Zrcalo tedna — 21.55 Vročinski val je trajal štiri dni, kanadski film — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 30. 10.: 8.50 Poročila — 8.55 Otroška matineja — 9.50 Modro poletje — 10.20 Fantje s Hill Streeta — 11.10 Oddaja za stik z gledalci — 11.30 Domači ansambli — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.45 Priljubljeni tišini — 15.15 Galeb, angleški film — 17.30 Poročila — 17.35 Naš kraj: Spodnja Idrija — 17.55 Športna poročila — 18.10 Mladinska oddaja — 19.10 Risanka — 19.25 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 13. julij — 20.55 Športni pregled — 21.25 Dom, dokumentarna oddaja — 22.00 Kronika Borštnikovega srečanja — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 10.: 8.50 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Modro kot pisano — 18.05 Človek in okolje — 18.25 Podravski obzornik — 18.45 Mladinski studio — 19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 M. Kmecl: Mutasti bratje, predstava SNG Trst — 21.35 Portreti — 21.55 Dnevnik.

TOREK, 1. 11.: 16.35 Poročila — 16.40 Stekleni dom, češkoslovaški film — 17.55 H. C. Andersen: Mati — 18.15 Ljudske žalostinke poje Slovenski oktet — 18.40 Otroci in čas — 19.10 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 V tretjem rajhu — 21.00 Iz koncertnih dvoran — 21.55 Jugoslovska moderna — 22.15 Poročila.

SREDA, 2. 11.: 8.50 TV v šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Cici-ban, dober dan — 17.50 Dekliški pevski zbori — 18.25 Dolenjski obzornik — 18.40 Mozaik kratkega filma —

Avstrijski radio (ORF) razpisuje naslednje delovno mesto:

Vodja slovenskih oddaj za intendanco na Koroškem

Pogoji so: Večletne časnikarske izkušnje, popolno obvladenje slovenščine in nemščine kakor tudi organizacijske sposobnosti za samostojno vodenje uredništva. Poleg tega naj bi kandidat dobro poznal zgodovino in položaj slovenske narodne skupnosti na Koroškem, zadostno naj bi strokovno poznal literaturo, ljudsko glasbo in narodopisje narodne skupine. Kandidati naj pošljejo svoje ponudbe z življenjepisom do 15. 11. 1983 Avstrijskemu radiu na naslov: ORF, Personalbüro, 1136 Wien, Würzburggasse 30. Zaupna obravnava podatkov je zagotovljena.

19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Naj živi Mehika, sovjetski film — 21.45 Portreti — 22.15 Dnevnik.

SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu

nedelja 30. oktobra 1983, ob 14.30 uri v kulturnem domu v Ledincih

Nastopajo: Otroške in mladinske skupine iz Roža in Zilje

nedelja 6. novembra 1983, ob 14.30 uri v kulturnem domu v St. Primožu

Nastopajo: Otroške in mladinske skupine iz Podjune

ORF — KOROŠKI RADIO
SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 28. 10.: 14.10 Obzornik — Domača imena — Veselo naokrog.

SOBOTA, 29. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 30. 10.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 31. 10.: 14.10 Obzornik — Zborovska glasba.

TOREK, 1. 11.: 7.05 Duhovna misel — Večni splet življenja in smrti.

SREDA, 2. 11.: 14.10 Obzornik — Da jih ne pozabimo — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 3. 11.: 14.10 Obzornik — A. Dolhar: Podkloštrska bela roža (Alpska legenda).

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

V dolgoletni praksi so se uveljavile pestre, bogate in raznolike oblike stikov. Zasedimo tri temeljne vidike izražanja: politično-manifestativne, jezikovno-izobrazbene in kulturne oblike kontaktiranja. Najpogosteje se sodelovanje uveljavlja poleg že naštetih oblik na šolsko-prosvetnih, kulturnih, sindikalnih in športnih področjih, v izmenjavi in sodelovanju borcev in mladine, v stikih med mesti, občinami in obmejnimi kraji, tovarnami in šolami, v osebnih stikih in sodelovanju v redstvih obveščanja. V okviru sodelovanja spadajo še izmenjava učbenikov, knjig za knjižnice in potrebnih šolskih pripomočkov, pa tudi stalna gostovanja gledališč iz Republike Italije in LR Madžarske v naših krajih.

Naštete oblike sodelovanja in množica drugih označujejo plodno sodelovanje italijanske in madžarske narodnosti z matičnima narodoma in hkrati spodbujajo bogatitev tega sodelovanja kot enega od pogojev za kulturni in jezikovni razvoj narodnosti ter dobrosedske odnose.

5. Vloga subjektivnih sil pri uresničevanju narodnostne politike

Podobno kot pri nadaljnjem razvoju samoupravljanja in pri reševanju drugih družbenih vprašanj je vloga subjektivnih sil nepogrešljiva in nenadomestljiva tudi pri uresničevanju narodnostne politike. Pri tem so nas tako praksa kot pogosta opozorila tovarišev Tita in Kardelja vedno opominjali, da bratstvo in enakopravnost narodov in narodnosti nista nikoli zagotovljena enkrat za vselej, da sile unitarizma ali ozkega nacionalizma niso dokončno premagane.

Na svojem zadnjem, IX. kongresu ZKS smo si komunisti v resoluciji zapisali: „V prizadevanjih za uveljavitev socialističnega

samoupravljanja se Zveza komunistov Slovenije s posebno skrbjo zavzema tudi za uresničevanje posebnih pravic italijanske oziroma madžarske narodnosti in njihovih pripadnikov, s katerimi jim je zagotovljen njihov vsestranski napredek in razvoj ter kulturna in nacionalna identiteta. Boj za tak položaj narodnosti in za uresničevanje po-

žarske narodnosti z njihovima matičnima narodoma, kar bo pospeševalo njihov kulturni in jezikovni razvoj.“¹² Poleg tega se zveza komunistov v resoluciji zavezuje, da bo nadaljevala politiko sožitja in uresničevanje narodnostne enakopravnosti tudi na področju vzgoje in izobraževanja, narodnostne kulture in sredstev obveščanja.

Uresničevanje
pravic narodnosti

sebnih pravic njihovih pripadnikov je neločljiva sestavina našega boja za demokratične odnose pri nas in v svetu. Zato se bo zveza komunistov tudi v prihodnje zavzemala za dosledno uresničevanje enakopravnega položaja italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji. Prizadevala si bo doseči, da bodo delovni ljudje in občani v SR Sloveniji dosledno uveljavljali ustavne določbe, ki varujejo narodnostni značaj, zagotavljajo položaj in uresničevanje enakopravnosti ter pospešujejo vsestranski napredek italijanske in madžarske narodnosti ter se na ta način upirajo pojavom nacionalizma in narodnostnemu odtujevanju. Enakopraven položaj uveljavljanja narodnosti kot dejavnika povezovanja prijateljskih sosednjih narodov in držav in kot dejavnika, ki s svojim jezikom, nacionalno kulturo in ustvarjalnostjo bogatita našo družbo. Zveza komunistov se bo zavzemala za povezovanje pripadnikov italijanske oziroma mad-

žarske narodnosti z njihovima matičnima narodoma, kar bo pospeševalo njihov kulturni in jezikovni razvoj.“¹² Poleg tega se zveza komunistov v resoluciji zavezuje, da bo nadaljevala politiko sožitja in uresničevanje narodnostne enakopravnosti tudi na področju vzgoje in izobraževanja, narodnostne kulture in sredstev obveščanja.

Sicer pa je naše dosedanje uresničevanje enakopravnosti narodnosti pokazalo veliko politično voljo in pripravljenost delovnih ljudi Slovenije ter demokratično vzdušje in odnos, ki omogočata in spodbujata izvajanje zastavljene narodnostne politike v praksi. Pri tem že veliko pomagajo družbenopolitične organizacije, posebej zveza komunistov in socialistična zveza delovnega ljudstva, z osveščanjem in vzgajanjem občanov za razumevanje politike bratstva in enotnosti narodov in narodnosti ter krepitev enakopravnosti in sožitja.

Za ilustracijo rečenega naj služi podatek, da je v raziskavi Slovensko javno mnenje 1975-76 na vprašanje, ali si dovolj prizadevamo za uveljavitev pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji, 77,1% anketiranih, torej velika večina Slovencev ocenila, da si prizadevamo dovolj (le 4,3%, da si prizadevamo premalo in 12,6% to premalo pozna).¹³

Podobno kaže resnično enakopravnost, odnos do samoupravljanja in sožitje podatke o glasovanju in referendumu za gradnjo bolnice in šol v pomurskih občinah iz decembra 1980, ko so v občinah Lendava in Murska Sobota v narodnostno mešanih vaseh pripadniki narodnosti in Slovenci glasovali celo bolje od občinskega poprečja. Tako so v Žitkovcih-Zitkoc v občini Lendava vsi občani (Slovenci in Madžari) prišli na volišče in vsi (100%) glasovali za samoprisepek, v Prosenjakovcih — Partosfalva v občini Murska Sobota so prav tako vsi (100%) glasovali za samoprisepek.¹⁴

Kljub veliki politični volji, doseženemu sožitju in aktivnosti družbenopolitičnih organizacij pa nas čaka še veliko dela in nalog. Razmere glede položaja narodnosti in dejanske enakopravnosti v vseh okoljih, v sleherni temeljni organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti niso enake. Ponekod prihaja v TOZD-ih, kjer pripadniki narodnosti delajo, in v krajevnih skupnostih, kjer živijo, do nekaterih slabosti in nerazumevanja ustavnih pravic narodnosti. V takih organizacijah je nujna še aktivnejša vloga osnovnih organizacij družbenopolitičnih organizacij, še posebej ZK, SZDL, ZSS in ZSM. Njihovo aktivnejše angažiranje in konkretno delovanje za odpravljanje slabosti bosta pomemben prispevek k še večji enakopravnosti in pristnemu sožitju, hkrati pa bo to učinkovita aktivnost za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Geza Bačić
(Teorija in praksa)

(Konec)

12 Resolucija IX. kongresa ZKS, Komunist, Ljubljana 1982, stran 100.
13 dr. Peter Klisar: O Slovencih v zamejstvu in narodnostih v Sloveniji, stran 70.
14 Informacija INDOK centra občin Lendava in Murska Sobota — Poročila o izidu referenduma o uvedbi občinskega samoprisepeka.

Proč z novimi raketami!

(Nadaljevanje s 1. strani)

mir pa je opozoril na željo po miru, ki jo imajo nekdanji interniranci KZ-tov in gestapovskih zaporov.

Alfred Gusenbauer (socialistična mladina je strastno ožigosal „perfektno varnost“ strateških vojaških sistemov obeh veselil, ki zagotavljajo tisočkratno smrt človeštvu. Obsodil je trenutno stremljenje ZDA po prednosti v oborožitvi ter poudaril, „da nočemo dopustiti, da bi katerokoli ljudstvo bilo pohojeno na kakšnem „zadnjem dvorišču“ kake velesile.

Po predstavah Andreje Komlosy (Alternativna lista Dunaj) naj bi bil mir v Evropi nekaj boljšega, kot sedanje stanje, v katerem so delovni in ljubezenski odnosi med ljudmi podobni stalnemu vojnemu stanju. Poudarila je potrebo po neodvisnosti mirovnega gibanja, ki ne sme biti usmerjeno samo proti eni izmed velikih sil.

Walter Schneider-Schwarzbauer (zastopnik zveznega združenja mladinskih organizacij), ki je zahteval takojšnjo, vzporedno zmanjšanje atomskih arzenalov v Evropi, je poudaril tudi načelo nenasilnega odpora.

Vmes so nastopali umetniki Alfred Hrdlicka, Michael Scharang, Christine Jones, Maria Bill, Wilfried, Georg Danzer idr. Andre Heller pa je ostro napadal vse tiste medije, ki skušajo odvracati ljudi od mirovnega gibanja in mu očitajo slepoto na enem očesu. Izrazil je prepričanje, da je večina teh ljudi obsodila tako intervencijo v Afganistanu, kot tudi zavrača vmešavanje

ZDA v tujih deželah in da jih pri tem vodi globoko humanistično prepričanje, zavrnil pa je prav posebno tiste, ki delajo vtis, kot bi bile desne diktature bolj sprejemljive kot leve. Z obsodbo vseh tistih, ki hlinijo mir in v resnici mislijo samo na svojo oblast, in z geslom „Nikoli več vojne!“ je zaključil svoj govor.

Zastopnik sindikalne mladine Fritz Svihalek je govoril predvsem o posledicah oboroževalne bitke za tretji svet in delovne ljudi. Že s petimi odstotki sedanjih izdatkov za orožje bi bilo mogoče storiti ogromno za najosnovnejše socialne in zdravstvene potrebe tretjega sveta.

Članica ÖVP, Erika Weinzierl, pa je izrazila prepričanje, da 38 let miru v Evropi ni rezultat miroljubne politike odgovornih, temveč medsebojnega upoštevanja interesnih sfer, zato je pozvala vse ljudi, tudi člane ÖVP, naj se vključijo v mirovno gibanje, ki kot enotna in mednarodna sila kot edina lahko še prepreči nevarnost 3. svetovne vojne.

POLITIČNA IGRA OKOLI VERIGE TELES

Pred veliko manifestacijo je 5000 ljudi med ambasadam Zdrženih držav Amerike (9. dunajski okraj) in Sovjetske zveze (3. okraj) napravilo verigo človeških teles in s tem med drugim opozarjalo na glavno odgovornost obeh velikih sil v trenutni oboroževalni tekmi. Večino je tvorila mladina, ki se je nato vključila v veliko demonstracijo, sodelovale pa so tudi desne študentske

grupacije, člani ÖVP in vidni politiki obeh velikih strank.

To človeško verigo so nekateri skušali predstaviti kot protiakcijo veliki demonstraciji, vendar se je ta načrt le deloma izpolnil, saj večina demonstrantov ni bila ne odvisna od Moskve in ne od Washingtona. Nekateri časopisi in tudi ORF so to akcijo skušali predstaviti kot iniciativo ljudske stranke, čeprav se je ideja rodila v neodvisni ženski mirovni iniciativi v Gradcu, in je bila mišljena predvsem kot dopolnilo osrednji demonstraciji, kjer se pač opozarja na glavno odgovorne za mir oz. za vojno.

Stopila pa je v središče političnih in ideoloških diferenc, ker ljudska stranka ni bila pripravljena sodelovati pri veliki demonstraciji, pač pa je nihala med udeležbo pri „mirovni prireditvi“ ekstremno desno usmerjenih grupacij blizu nižjeavstrijskega mejnega kraja Drasenhofen, (kjer se je v nedeljo srečalo okoli 300 večno včerajšnjih, ki so protestirali proti nevarnosti iz Vzhoda) in človeško verigo, na kateri bi člani ljudske stranke bili prisiljeni priznati, da ZDA niso raj svobode temveč supersila. S tem taktiranjem se je ljudska stranka sama zelo izolirala, kljub pomoči v javnih obdilih; ni ji pa uspelo preusmeriti te akcije v manifestacijo za politiko NATO, in tudi zagovorniki politike vzhodnega bloka so morali priznati, da tudi večina teh demonstrantov ni bilo slepa na enem očesu.

V.

Zgoraj: Predvsem mladina je napravila verigo med sovjetsko in ameriško ambasado. V sredini: Delavci štajerskih industrijskih središč za mir. Spodaj: Nekdo je našel povezavo med pliberškim pivom in raketami. Slovenski študentje so zahtevali odstranitev jedrskega orožja iz Furlanije. V nepreglednem morju transparentov so bili tudi naslednji: Skupno proti brezposelnosti, socialni demontaži in sovraštvu proti tujcem. Ja, zmešani smo — po osvoboditvi in miru! Na vzhodu, zahodu, na jugu in severu — atomska vojna je genocid. Ščitimo Evropo pred njenimi „zaščitnimi silami“. Stran z vsemi SS 20 — proti „naknadnemu oboroževanju“. Gorski kmetje iz Pongaua proti Reagenu in Othnarju Karasu. Skupina Schmetterlinge pa je poslala telegram: „Bodite realistični, zahtevajte nemogoče!“

— ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

SAK - Lienz 0:0

Videli smo spet staro sliko: SAK je bil optično močnejši od gostov iz Vzhodnega Tirola, toda pred nasprotnim kazenskim prostorom se je nehalo znanje napadalcev SAK. Razumem, da igra domače moštvo bolj previdno, kajti moštvo iz Lienza je eno najmočnejših v Koroški ligi.

Ampak, da je edini pravi napadalec Velik večkrat igral v sredini ali celo v obrambi, gotovo ne poveča nevarnosti napada pred nasprotnikom golom. Obramba gostov v prvi polovici ni dopustila niti ene dobre možnosti za zadetek. Brez pravega viška se je končala prva polovica.

Po odmoru se je začela slika ponavljati, čeprav je postala hitrejša,

toda ne bolj učinkovita, če izvzame mo veliko možnost Velika, ki je stal sam pred vratarjem in je pogol žogo čez gol.

Kar nato so imeli tudi gostje podobno možnost, ki jo tudi oni niso

NA OBČNEM ZBORU SPREMEMBE V VODSTVU SAK!

Po dveh kolih se bo končalo jesensko prvenstvo koroške lige, ki je prineslo za Slovenski atletski klub precej problemov. Slišali smo številne kritike na račun vodstva in na račun igralcev. Zadnji teden pa je napovedal svoj odstop tudi sekcijski vodja Kordesch, ki bo skupaj z drugimi ostal še do konca prvenstva na svojem funkcionarskem mestu. Po zaključnem jesenskem prvenstvu pa je na dnevnem redu tudi občni zbor SAK, na katerem lahko pričakujemo spremembe v klubskem vodstvu.

Šmihel hudo poražen

Hudo razočaranje so šmihelski navijači in igralci doživeli proti Brežam, in to na domačem igrišču. Doživeli so hud poraz 0:4. Po zadnjih lepih rezultatih, s katerimi so se Šmihelčani priborili z 11 točkami na 8. mesto, nobeden ni mislil na tak visok poraz.

Najprej se je igra razvijala še kar dobro. Vauče je zadel celo levo vratnico, toda iz hitrega protinapada so gostje iz Brež že v 13. minuti dosegli svoj prvi gol. Vratar je najprej sicer žogo odbil, toda pred napadalcem, ki je žogo spravil v gol. Toda v tem trenutku šanse za Šmihelčane še niso bile mimo, še nadaljnjih 30 minut so močno napadali in imeli številne možnosti za zadetek. Toda ravno v tem obdobju pritiska so Brežani pokazali spet svojo nevarnost, iz protinapada so dosegli še drugi gol.

Tudi po odmoru so Šmihelčani, ki imajo trenutno le kader 13 igralcev, še računali z realnimi možnostmi za prevrat v igri. Toda že v 48. minuti, ko je šel v napad tudi šmihelski libero, je po napaki branilca prišel napadalec iz Brež blizu gola, kjer ga je podrl Andrej. Sodnik je odločil na enajstmetrovko, ki jo je Krappinger izabil še za tretji gol. Kljub dvema novima igralcema (prišla sta Lubas in Helmut Krausler) se situacija ni spremenila, Krappinger je v 73. minuti iz prostega strela povišal rezultat celo na 0:4.

Po oceni Pepeja Krauta so tokrat Šmihelčani igrali brez elana in ideje, niti enega ostrega strela na gol niso izvedli v drugi polovici.

Prihodnjo tekmo ima Šmihel v Možberku, proti moštvi, ki je z 11 točkami eno mesto pred njimi.

Sele - Frantschach 1:1

Selani so eno igro pred koncem jesenskega prvenstva prvič nazadovale na drugo mesto lestvice, Zelezo Kaplo in pred Sinčo vasjo, ki imata, enako kot Selani, 16 točk. Po porazu proti Zitari vasi pred enim tednom, se Selani tudi na domačem igrišču niso znašli v najboljši formi in duševni zbranosti.

Sicer so domačini od začetka močno napadali in dosegli tudi lepe možnosti za zadetek, vendar jim ni uspelo zaključiti teh akcij. Tako sta imela Fera in Oraže možnosti pred golom, enkrat je rešil nasprotni branilec iz Frantschacha na liniji, drugič pa je šla žoga mimo. Okoli 20. minute pa so gostje iz protinapada po napaki obrambe presenetljivo dosegli prvi gol. To je bil kar pošten šok za domače igralce, rabili so približno četrto ure preden so izenačili. Fera je dvignil žogo s krila v sredino ter žogo tako spretno zavrtel, da se je na presenečenje golmana za njegovim hrbtom zasukala v gol.

Po polčasu se je razvila le zmerna igra, v kateri domačini zaradi neenotnosti niso prišli do uspehov. Zato lahko rečemo, da so gostje iz Frantschacha zasluženo odnesli točko iz Sel. Proti koncu igre je Toneta Hrovatiča zamenjal Golec, ki je prvič igral.

V nedeljo ob 14.45 igrajo Selani v Maria Rojach, ki je trenutno na zadnjem mestu lestvice.

Selani seveda upajo na zmago, da bi si ohranili možnost jesenskega prvaka ali vice-prvaka.

znali izkoristiti. Gledalci in igralci so po roki v kazenskem prostoru Lienza pričakovali enajstmetrovko, toda sodnik ni bil istega mnenja. Tudi gostje so „videli“ enajstmetrovko v svojo korist, toda tudi tukaj ni prišlo do izvedbe. Zgledalo je, da zapuščajo vsi igrišče zadovoljni, ker so dosegli eno točko.

V prihodnji tekmi čaka SAK Šentvid, ki je v nedeljo zmagal v gosteh pri Mostiču 2:0. SAK je sedaj s 7 točkami na 12. mestu od 14. moštvev. Omeniti pa je še treba, da tokrat Šišič zaradi 4 rumenih kart ni igral, da je Kadivnik bil ranjen že v prvi polovici in ga je nadomeščal Sigi Hobel. Pozitivno je bilo tudi, da je igral Luschnig vso igro in da ni igral svojeglavo temveč za moštvo koristno.

„Pod 23“ je izgubilo proti dobremu moštvi iz Lienza z 0:1.

Mirko Picej

Zdravniki pozor!

Urad zveznega kanclerja sporoča:

Za avstrijski socialno-medicinski projekt v beirutskih mestnih okrajih Šabra in Šatila potrebujejo n u j n o dva zdravnika in po možnosti tudi eno bolniško sestro. Službo naj bi nastopili 1. decembra 1983 za najmanj 6 mesecev. Zalostna usoda Šabre in Šatila je po svetu postala znana lansko leto, ko so libanonske desničarske milice zverinsko pobile stotine palestinskih beguncev. V teh okrajih sta „Österreichische Volkshilfe“ in Caritas s podporo avstrijske vlade ustanovili socialno-medicinski center, ki se ga od decembra 1982 naprej poslužuje dnevno okoli 50 do 100 pacientov. Centru je priključen še otroški vrtec z 200 libanonskimi in palestinskimi otroci. Ker izteka službeni

turnus sedanjih dveh avstrijskih zdravnikov, se obrača urad zveznega kanclerja na zdravnike, naj se javijo na ta poziv na sledeči naslov: Bundeskanzleramt, Büro Staatssekretär Johanna Dohnal, Herr Paul Vecsei, 1014 Wien, Ballhausplatz 2, Tel.: 0222-6615 — DW 22 04 (27 55, 275).

KMALU SAMO ŠE DVA INOZEMCA

Važno je še povedati, da je Avstrijska nogometna zveza na svoji seji v Bad Kleinkirchheimu sklenila, da bosta v prihodnje smela igrati v koroški ligi v vsakem moštvi samo še dva inozemska igralca. Kdaj bo ta sklep začel veljati še ni znano.

Posojilnica Borovlje

vabi v okviru Svetovnega tedna varčevanja na

avtogramsko uro

ki bo v ponedeljek, 31. oktobra 1983 od 13.30 do 15.00 ure.

Avtogramme bosta dajala znana nogometaša

FRIEDL KONCILIA

in

BRANKO OBLAK

Vaš partner!